

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย
อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสัทธิวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการสัทธิวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15
โรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ
ครูแนะแนว ครูสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น นักเรียนที่เรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียนที่
เลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น รวมทั้งสิ้น 290 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 28 คน ครูแนะแนว
14 คน ครูสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น 35 คน นักเรียนที่เรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น 159 คน ผู้ปกครอง
นักเรียนที่เลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น 64 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบแบบเติมคำ แบบ
มาตราส่วนประมาณค่าและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เครื่องมือที่ใช้แยกเป็น 5 ฉบับ
สำหรับผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น นักเรียนที่เลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น

และผู้ปกครองนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น แบบสอบถามแต่ละฉบับแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมคำ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามผู้บริหารเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนการศึกษาวินิจฉัยอาชีพท้องถิ่น การจัดหลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่น การประเมินผลโครงการวิชาอาชีพ แบบสอบถามครูแนะแนวเกี่ยวกับการจัดแนะแนวการศึกษาและอาชีพ แบบสอบถามครูสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล แบบสอบถามนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบสอบถามผู้ปกครองนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามผู้บริหารเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาวินิจฉัยอาชีพท้องถิ่น ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านหลักสูตรและการประเมินผลโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่น แบบสอบถามครูแนะแนวเกี่ยวกับปัญหาการจัดการจัดแนะแนวการศึกษาและอาชีพ แบบสอบถามครูสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น ส่วนแบบสัมภาษณ์ใช้กับผู้ปกครองนักเรียนซึ่งจะถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการประกอบอาชีพภายในท้องถิ่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งและไปรับคืนด้วยตนเอง โดยมีหนังสือออกจากรั้วสำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2 ขอความร่วมมือโรงเรียนในการตอบแบบสอบถาม สำหรับแบบสอบถามที่ส่งไป 294 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 290 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.64 แยกเป็นแบบสอบถามผู้บริหาร 28 ฉบับ แบบสอบถามครูแนะแนว 14 ฉบับ แบบสอบถามครูสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น 35 ฉบับ แบบสอบถามนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น 159 ฉบับ และแบบสอบถามผู้ปกครองนักเรียน 64 ฉบับได้สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 64 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งเล่นรูปตารางและประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหาร โดยส่วนรวมผู้บริหารเป็นชายมากกว่าหญิง สำหรับในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ผู้บริหารเป็นชายทั้งหมด ส่วนขนาดเล็กผู้บริหารเป็นชายมากกว่าหญิง ในด้านอายุจริงของผู้บริหารโดยส่วนรวมมีอายุ 31 - 40 ปี สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลางมีอายุ 41-50 ปี และ 51ปีขึ้นไป ในโรงเรียน ขนาดเล็กมีอายุ 31-40 ปี ส่วนอายุราชการโดยส่วนรวมของผู้บริหารในโรงเรียนทุกขนาด คือ 6-10 ปี 11-15 ปี และ 21 ปีขึ้นไป สำหรับตำแหน่งทางบริหารโดยส่วนรวมผู้ให้ข้อมูลดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่ง 5-10 ปี ส่วนวุฒิทางการศึกษาโดยส่วนรวมผู้บริหารมีวุฒิปริญญาตรี วิชา เอกสังคมศึกษาและศึกษาคำสั่งรั้วทั่วไปมีจำนวนเท่ากัน สำหรับในโรงเรียนขนาดใหญ่ วุฒิปริญญาตรีสาขาบริหารการศึกษารวมภาษาไทย ฟิลิปปินส์และชีววิทยา ขนาดกลางวุฒิปริญญาตรีวิชาเอกภาษาอังกฤษและวิชาชีววิทยา ขนาดเล็กวุฒิปริญญาตรี วิชาเอกสังคมศึกษาและศึกษาคำสั่งรั้วทั่วไป ผู้บริหารโดยส่วนรวมไม่เคยรับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาการงานอาชีพ

1.2 ครูแนะแนว โดยส่วนรวมครูแนะแนวชายและหญิงมีจำนวนเท่ากัน สำหรับในโรงเรียนขนาดใหญ่ทั้งหมดเป็นหญิง ขนาดกลางมีครูแนะแนวชายและหญิงเท่ากัน ขนาดเล็กมีครูแนะแนวชายมากกว่าครูแนะแนวหญิง ในด้านอายุนั้นโดยส่วนรวมในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีอายุ 31-40 ปี ขนาดเล็กมีอายุ 30 ปี ส่วนอายุราชการครูแนะแนวโรงเรียนขนาดใหญ่อายุ 6-10 ปี และ 11-15 ปี ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีอายุราชการต่ำกว่า 5 ปี ส่วนวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาตรีวิชาเอกจิตวิทยาและการแนะแนว วิชาเอกชีววิทยาและประวัติศาสตร์ ขนาดเล็กวุฒิปริญญาตรีวิชาเอกอื่น ๆ คละกันไป ส่วนประสบการณ์การทำงานครูแนะแนวในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางอยู่ในระหว่าง 5-10 ปี ขนาดเล็กต่ำกว่า 5 ปี สอนกิจกรรมแนะแนวน้อยกว่า 15 คาบสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ในขนาดใหญ่จะไม่สอนวิชาอื่น ๆ ส่วนขนาดเล็กจะมีสอนวิชาอื่น ๆ ในโรงเรียนขนาดกลางสอนกิจกรรมแนะแนวน้อยกว่า 15 คาบ และ 15-20 คาบเท่ากัน

และมีสอนวิชาอื่น ๆ ด้วย ครูแนะแนวในโรงเรียนแต่ละขนาดไม่เคยเข้าอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่น ได้เข้าอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียนบ้างเป็นส่วนน้อย

1.3 ครูสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น โดยส่วนรวมเป็นชายมากกว่าหญิง ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง มีครูชายมากกว่าครูหญิง ขนาดเล็กเป็นครูหญิงมากกว่าครูชาย ในด้านอายุโดยส่วนรวมมีอายุ 31-40 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีอายุ 31-40 ปี ส่วนขนาดเล็กมีอายุต่ำกว่า 30 ปี ส่วนอายุราชการโดยส่วนรวมมีอายุ 1-5 ปี ในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีอายุ 6-10 ปี ขนาดเล็กมีอายุ 1-5 ปี ครูสอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี วิชาเอกอุตสาหกรรมศิลป์และเกษตรกรรม ส่วนครูวิชาอาชีพท้องถิ่นที่จบปริญญาตรี ส่วนใหญ่วิชาเอกส่งเสริมการเกษตร และศิลปศึกษาเป็นส่วนใหญ่ สำหรับประสบการณ์ในการสอนนาน 5-10 ปี และต่ำกว่า 5 ปี ขนาดเล็กมีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี งานสอนคิดเป็นคาบต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่มีสอน 15-20 คาบ ในทุกขนาดของโรงเรียน ส่วนหน้าที่พิเศษอื่น ๆ นอกเหนือจากงานสอน คือทำหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำชั้น เจ้าหน้าที่โสตศึกษา เจ้าหน้าที่ผลิตและอาจารย์ที่ปรึกษา ครูสอนวิชาอาชีพแต่ละขนาดไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาและประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาการทำงานอาชีพ จะมีบางคนที่เคยรับการอบรมเกี่ยวกับการทำสื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นและการสัมมนาครูสอนวิชาเกษตรกรรมซึ่งยังมีเป็นส่วนน้อย

1.4 นักเรียนที่เลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น โดยส่วนรวมเป็นชายมากกว่าหญิงในทุกขนาดของโรงเรียน สำหรับอายุส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี และ 15 ปี ในขนาดใหญ่และขนาดกลางมีอายุต่ำกว่า 14 ปี ในขนาดเล็กมีอายุ 15 ปีมากที่สุด กลุ่มวิชาที่นักเรียนเลือกมากที่สุดคือ ช่างอุตสาหกรรมท้องถิ่น โรงเรียนขนาดใหญ่ เลือกสหกรรมท้องถิ่นมากที่สุด ขนาดกลางเลือกช่างอุตสาหกรรมท้องถิ่น ขนาดเล็กเลือกเกษตรกรรมท้องถิ่นกับคหกรรมท้องถิ่นเท่ากัน การเลือกกลุ่มวิชาดังกล่าวส่วนใหญ่เลือกตามความถนัดและความสนใจ ส่วนความชอบส่วนใหญ่ตอบว่าชอบเรียน ที่ตอบว่าชอบเรียนเพราะถนัดเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น และเพื่อเป็นพื้นฐานที่จะเรียนต่อทางสายอาชีพ บางคนที่ตอบว่าไม่ชอบเรียนเพราะไม่ถนัดเรียนวิชาอาชีพ

ท้องถิ่นในสาขาที่เลือกเรียน ส่วนความคาดหวังของนักเรียนหลังจากที่สำเร็จจากการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อในวิทยาลัยอาชีวศึกษาในสาขาวิชาอาชีพท้องถิ่นที่กำลังศึกษาอยู่ ส่วนในโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนมากตอบว่า ต้องการที่จะทำงานอิสระในชุมชนตามกำลังและความสามารถตามรายวิชาอาชีพท้องถิ่นที่ตนเองได้ศึกษาอยู่ และต้องการที่จะประกอบอาชีพอิสระตามรายวิชาอาชีพท้องถิ่นในสาขาที่กำลังเรียนอยู่ ส่วนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อทางด้านอาชีพ

1.5 ผู้ปกครองนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น แยกเป็น 4 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาเกษตรกรรมท้องถิ่น กลุ่มวิชาคหกรรมท้องถิ่น กลุ่มวิชาช่างอุตสาหกรรมท้องถิ่น และกลุ่มวิชาศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นบิดาของนักเรียน รายได้ของผู้ปกครองส่วนใหญ่ จะสร้างงานขึ้นเอง และสืบทอดจากบรรพบุรุษ ลักษณะของอาชีพหลัก คือ รับราชการ ทำสวนยางพาราและรับจ้าง ส่วนอาชีพรองส่วนมากจะไม่มี ที่มีอาชีพคือการทำสวนผลไม้

สำหรับการศึกษาของผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาคือจบปริญญาตรี ความชำนาญและความรู้ที่ใช้ประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบัน จะมีความรู้เกี่ยวกับการทำสวนยางพารามากที่สุด รองลงมาคือการเลี้ยงไก่และช่างไม้ สำหรับความรู้ความชำนาญที่ใช้ประกอบอาชีพอยู่ส่วนใหญ่ใช้วิธีศึกษาด้วยตนเอง และรับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ การได้รับการดูใบหรือแนะนำจากบุคคลให้สนใจอาชีพภายในท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนฝูงช่วยแนะนำ รองลงมาได้จากการข้สมัครสมัครและการไปเห็นการประกอบอาชีพจากที่อื่น ส่วนครู-อาจารย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ วิทยุ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ยังมีอิทธิพลน้อย สำหรับการได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพภายในท้องถิ่นของผู้ปกครองตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากการสนทนากับเพื่อนบ้าน และได้รับความรู้จากเอกสารที่ทางราชการสั่งให้เกี่ยวกับอาชีพ

2. สภาพการคัดวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนราธิวาส

2.1 สภาพด้านนโยบายและการวางแผนการคัดวิชาอาชีพท้องถิ่น ในด้านการวางแผนโรงเรียนทุกขนาดคัดให้มีการสำรวจความพร้อมด้านวัสดุฝึกงาน อุปกรณ์ เครื่องมือ และครุภัณฑ์ท้องถิ่นสำหรับใช้ปฏิบัติงาน และสำรวจความพร้อมบุคลากรด้านวิชาอาชีพภายในและภายนอกโรงเรียนที่ทำการสอนด้านต่าง ๆ ส่วนในด้านการปฏิบัติ โรงเรียนทุกขนาดมีการคัดบุคลากรรับผิดชอบวิชาอาชีพท้องถิ่นที่เปิดสอน ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงานการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการคัดบุคลากรรับผิดชอบวิชาอาชีพท้องถิ่นที่เปิดสอน กำหนดนโยบายและแผนงานการคัดวิชาอาชีพท้องถิ่นแก่นักเรียนเมื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน สำหรับการตรวจสอบและติดตามผลด้านนโยบายและการวางแผน โรงเรียนทุกขนาดมีการตรวจสอบนโยบายและแผนปฏิบัติงานการคัดการเรียนการสอน วิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียน มีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนงานและนโยบายของโรงเรียน ส่วนการปรับปรุงแก้ไขนโยบายและการวางแผนการคัดวิชาอาชีพท้องถิ่นของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนทุกขนาดมีการปรับปรุงด้วยการนำปัญหาอุปสรรคและความสำเร็จจากการปฏิบัติงานการคัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อพัฒนางาน

2.2 สภาพด้านหลักสูตรและเกณฑ์การคัดรายวิชาอาชีพท้องถิ่น ในด้านการวางแผน โดยส่วนรวมโรงเรียนทุกขนาดมีการใช้เกณฑ์การใช้หลักสูตร กลุ่มวิชาภาระงานและอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และมีการขอความเห็นเพื่อเป็นข้อมูลในการคัดหลักสูตรจากครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและผู้เรียน แต่ยังคงมีการวางแผนกันในระดับปานกลางสำหรับในเรื่องนี้การปฏิบัติด้านหลักสูตรและเกณฑ์การคัด โดยส่วนรวมโรงเรียนทุกขนาดมีการคัดหลักสูตรรายวิชาในกลุ่มวิชาเกษตรกรรม ในโรงเรียนขนาดใหญ่จะคัดรายวิชาอาชีพท้องถิ่นได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด นักเรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง ในโรงเรียนขนาดกลางคัดหลักสูตรรายวิชาอาชีพท้องถิ่นในหมวดวิชาช่างอุตสาหกรรม ส่วนขนาดเล็กจะคัดหลักสูตรกลุ่มวิชาเกษตรกรรม

ในด้านการใช้หลักสูตรและเกณฑ์การคัดเลือกอาชีวท่งถิ่นเพื่อเลือก
แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งโรงเรียนส่งนักเรียน
ไปฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนทุกขนาดมีการวางแผนในเรื่องนี้้อยมาก ในโรงเรียนขนาดใหญ่
จะใช้แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระด้วยการเลือกลักษณะ
งานที่ปฏิบัติให้ตรงกับลักษณะวิชาที่เปิดสอน สำหรับการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขส่วนใหญ่
เป็นการตรวจสอบเอกสารหลักสูตรของรายวิชาอาชีวท่งถิ่นในแต่ละหมวดวิชาที่โรงเรียนได้
เปิดสอนและการนำปัญหาอุปสรรค ความล่าช้าในการจัดหลักสูตรรายวิชาอาชีวท่งถิ่นมาเป็น
พื้นฐานและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง การจัดหลักสูตรรายวิชาอาชีวท่งถิ่น

2.3 สภาพการคัดการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

การวางแผนการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ในโรงเรียนทุกขนาด
ส่วนใหญ่มีการวางแผนด้วยการสำรวจความต้องการในการเลือกอาชีพของนักเรียนและการ
เตรียมข้อมูลพื้นฐานทางด้านอาชีพของท้องถิ่นไว้ให้นักเรียนเลือก

การคัดบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ในโรงเรียนทุกขนาดได้มี
การคัดบริการในด้านนี้ วิธีที่คัดบริการคือ การคัดให้มีภาระชี้แจงให้ความรู้ด้านวิชาอาชีวท่งถิ่น
แก่นักเรียนที่สนใจในโรงเรียนขนาดกลางยังได้คัดบริการ เรื่องการแนะนำวิธีวิเคราะห์ข้อมูล
ทางด้านอาชีพเพื่อให้นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างเรียน

การคัดกิจกรรมงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ โรงเรียนทุกขนาดทุก
โรงเรียนมีการคัดกิจกรรมในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีกิจกรรมการคัดทำแผนปฏิบัติงานของ
ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน การใช้แบบทดสอบความสนใจอาชีพ แบบทดสอบเข้าวันปัญญา
แบบทดสอบบุคลิกภาพ และการคัดบายนิเทศให้ความรู้แก่นักเรียนในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ
หมวดต่าง ๆ โรงเรียนขนาดกลางมีการคัดบายนิเทศให้ความรู้แก่นักเรียนในการเลือกเรียน
วิชาอาชีพหมวดต่าง ๆ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีการใช้เครื่องมือสำรวจตนเอง เช่น แบบ
สำรวจความสนใจอาชีพ แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน

การคัดกิจกรรมด้านการแนะแนวที่สัมพันธ์กับบุคลากรภายนอกโรงเรียน
ในโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการคัดบริการ โรงเรียนขนาดใหญ่มีการคัดกิจกรรม "วันอาชีพ"

ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในจังหวัดและการประสานงานกับกลุ่มโรงเรียน เขตการศึกษา กรมสามัญศึกษา กรมวิชาการในการจัดกิจกรรมแนะแนว ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กรายงานให้ผู้ประสานงานสำเร็จจากการประกอบอาชีพอิสระแต่ละสาขาอาชีพมาให้ความรู้

การตรวจสอบและติดตามผลการจัดบริการแนะแนว โรงเรียนทุกขนาด ส่วนใหญ่มีการตรวจสอบจากฝ่ายแนะแนวในเรื่องขั้นตอนการดำเนินงานแนะแนวตามแผนปฏิบัติงาน ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กรายงานผลการจัดงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

การปรับปรุงแก้ไขการจัดงานแนะแนวอาชีพ ในโรงเรียนทุกขนาดมีการปรับปรุงแก้ไขโดยการนำปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานแนะแนวอาชีพมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ในโรงเรียนขนาดเล็กรายงานปรับปรุงแผนปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพของโรงเรียน

2.4 สภาพการศึกษาระบบการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น

การวางแผนการศึกษาระบบการเรียนการสอน ส่วนใหญ่โรงเรียนทุกขนาดมีการวางแผนเพื่อเตรียมการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการเรียนการสอนแต่ละสาขาวิชา ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการวางแผนด้านความพร้อมในเรื่องสถานที่เรียนแต่ละสาขาวิชา โรงเรียนขนาดกลางจัดให้มีการประชุมชี้แจงภายในหมวดวิชาทำงานอาชีพอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ในโรงเรียนขนาดเล็ก เตรียมการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจากการเรียนการสอนแต่ละสาขาวิชา และการเตรียมความพร้อมในเรื่องสถานที่เรียนแต่ละสาขาวิชา

การดำเนินการหรือดำเนินปฏิบัติ ส่วนใหญ่โรงเรียนทุกขนาด ปฏิบัติด้วยการจัดครูสอนวิชาต่าง ๆ ให้เหมาะสมและตรงตามชนิดของครูแต่ละคน มีการให้ความรู้และทักษะในการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา สิ่งที่โรงเรียนน่าจะปฏิบัติให้มากขึ้น คือการส่งนักเรียนไปฝึกงานในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ และการเชิญวิทยากรท้องถิ่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชำนาญการในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน

การตรวจสอบและติดตามผลในโรงเรียนทุกขนาดมีการติดตามผลโดยวิธีการติดตามผลการสอนซ่อมเสริม ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น

ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางมีการติดตามผลโดยการรายงานสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นแจ้งให้ฝ่ายวิชาการ ส่วนการติดตามผลที่น่าจะทำให้ได้ดีคือ การสดนิเทศภายในของฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายวิชาอาชีพ

การปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน โรงเรียนทุกขนาดมีการนำปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานหรือโครงการมาปรับปรุง และการนำผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติครั้งต่อไป

การวางแผนการใช้สื่อการเรียนรู้การสอน ในโรงเรียนทุกขนาดมีการวางแผนใช้สื่อโดยการคัดเลือกวัสดุฝึกงาน วัสดุหลักสูตรให้เหมาะสมและเพียงพอกับกลุ่มนักเรียน มีการวางแผนการใช้แผนการสอน คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้และหนังสืออ่านประกอบ

การปฏิบัติในการใช้สื่อการเรียนรู้การสอน โรงเรียนทุกขนาดปฏิบัติโดยการเลือกเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์เพื่อการสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และการใช้ใบงาน ใบความรู้ ระหว่างการฝึกปฏิบัติงานวิชาอาชีพท้องถิ่น

การติดตามผลและปรับปรุงแก้ไข โรงเรียนทุกขนาดมีการติดตามผลโครงการติดตามผล การใช้แผนการสอน ใบงาน ใบความรู้ เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต ในโรงเรียนขนาดเล็กมีการนำปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการเรียนรู้การสอนมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเตรียมการครั้งต่อไป

การวางแผนด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกขนาดมีการเตรียม โดยการกำหนดขั้นตอนประเมินผลการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น การเตรียมเอกสาร คู่มือการประเมินผล เอกสารหลักสูตรและแนวการใช้หลักสูตร การเตรียมโครงการปฏิทินปฏิบัติงาน

การปฏิบัติการจัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น โรงเรียนทุกขนาดมีการประเมินผลภายหลังการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น การประเมินผลระหว่างการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขในโรงเรียนทุกขนาดมีการปรับปรุงแก้ไขการเตรียมการ การดำเนินการภายหลังการประเมินผลการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น การนำผลการปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการในครั้งต่อไป

2.5 สภาพด้านการประเมินผลโครงการ

การวางแผนหรือเตรียมการด้านการประเมินผลโครงการ โรงเรียนทุกขนาดมีการเตรียมตัวด้วยการกำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินผลโครงการรายวิชาอาชีพท้องถิ่นของโรงเรียนในโรงเรียนขนาดกลางมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผลโครงการ

การปฏิบัติด้านการประเมินผลโครงการ โรงเรียนทุกขนาด มีปฏิบัติด้วยการประเมินผลด้านผลสำเร็จตามจุดประสงค์ของโครงการรายวิชาอาชีพท้องถิ่น และการประเมินผลแผนและโครงการปฏิบัติงานการสัตรีวิชาอาชีพท้องถิ่น

การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข โรงเรียนทุกขนาดมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของโครงการสัตรีวิชาอาชีพท้องถิ่น ในโรงเรียนขนาดกลาง มีการรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานตามโครงการ

2.6 สภาพการสัตรีการเรียนการสอนตามความต้องการของนักเรียน

ด้านหลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่น

ในการสัตรีวิชาอาชีพท้องถิ่นซึ่งเป็นที่ต้องการของท้องถิ่นได้เหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนในเรื่องนี้มีความต้องการมาก ส่วนรายวิชาอาชีพท้องถิ่นตามหมวดวิชาที่สัตรีให้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริงโรงเรียนทุกขนาด สัตรีได้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนในเรื่องนี้มีความต้องการมาก ส่วนการสัตรีวิชาอาชีพท้องถิ่นที่เป็นพื้นฐานต่อการประกอบอาชีพได้จริงโรงเรียน สัตรีได้เหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนในเรื่องนี้มีความต้องการมาก การสัตรีจำนวนคาบในการฝึกภาคปฏิบัติกำหนดไว้เพียงพอ โรงเรียนทุกขนาดได้กำหนดไว้เหมาะสมปานกลางในขณะที่ความต้องการของนักเรียนในเรื่องนี้มีความต้องการมาก ส่วนเนื้อหาของรายวิชาอาชีพท้องถิ่นที่หลักสูตรกำหนดไม่น่าเรียน ในเรื่องนี้โรงเรียนทุกขนาด สัตรีได้เหมาะสมน้อยที่สุด ในขณะที่

ความต้องการของนักเรียนในเรื่องนี้มีความต้องการปานกลาง สำหรับรายวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนกำหนดไว้ให้เล็กน้อยมาก ในเรื่องนี้โรงเรียนจัดไว้เหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนในเรื่องนี้มีความต้องการมาก

ด้านการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

ในเรื่องการสำรวจความถนัดของนักเรียนก่อนเลือกรายวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมน้อย ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก ส่วนเรื่องการชี้แจงให้ความรู้ด้านวิชาอาชีพท้องถิ่นแก่นักเรียนที่สนใจโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมากในเรื่องการจัดบริการข่าวสารและหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก ในเรื่องการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาในการเลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก ส่วนในเรื่องการจัดบริการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อการลงทุน โรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก

สำหรับการจัดบริการหางานให้นักเรียนทำในวันหยุดหรือนอกเวลาเรียนในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมน้อย ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น

ในเรื่องการชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียนทุกครั้งในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก ส่วนในเรื่องครูมีวิธีสอนหลาย ๆ แบบเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและไม่เบื่อสิ่งที่เรียน ในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก

ในเรื่องครูควบคุม ดูแลและแนะนำนักเรียนขณะฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก

ส่วนเรื่องครูเอาใจใส่และให้กำลังใจระหว่างการเรียนการสอนใน
โรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก
สำหรับการคัดลอกข้อสอบเล่มแก่นักเรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อนในโรงเรียนทุกขนาดได้สัดส่วนได้เหมาะสม
ปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก ในเรื่องการเชิญวิทยากร
ท้องถิ่นมาให้ความรู้ด้านอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่นในโรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสมน้อย ใน
ขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น

ในเรื่องการคัดเครื่องมือและอุปกรณ์เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
ในโรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก
ส่วนเรื่องการคัดวัสดุฝึกให้นักเรียนปฏิบัติอย่างเพียงพอในโรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสมมาก ส่วน
เรื่องการคัดวัสดุฝึกให้นักเรียนปฏิบัติอย่างเพียงพอในโรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสมมาก ในขณะที่
ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก ด้านการคัดโรงฝึกงาน หรือสถานที่ให้นักเรียนปฏิบัติ
อย่างเพียงพอ ในโรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของ
นักเรียนมีความต้องการมาก ส่วนการซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้
เสมอ ในโรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมี
ความต้องการมาก สำหรับการคัดให้มีหนังสือและเอกสาร ใบงาน ใบความรู้เกี่ยวกับวิชา
อาชีพท้องถิ่นไว้ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ ในโรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสม
ปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมากที่สุด ส่วนการคัดให้นักเรียน
ได้มีโอกาสศึกษาและฝึกงานนอกโรงเรียน ในโรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสมน้อย ในขณะที่
ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก ส่วนเรื่องครูใช้ใบงานให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ
ในโรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความ
ต้องการมาก

ด้านการวัดและประเมินผลวิชาอาชีพท้องถิ่น

ในเรื่องครูแจ้งผลการปฏิบัติงานให้นักเรียนทราบทุกครั้งภายหลังจาก
ปฏิบัติงานแล้ว ในโรงเรียนทุกขนาดสัดส่วนได้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมี

ต้องการมาก ส่วนเรื่องครูชี้แจงหลักเกณฑ์ในการวัดผลให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจน ในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนต้องการมาก การจัดให้มีการวัดผลหลายวิธีและประเมินผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก ส่วนเรื่องครูเคร่งครัดในการปฏิบัติตามกฎระเบียบความปลอดภัยของการฝึกงาน ในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนต้องการมากที่สุด สำหรับเรื่องครูควบคุมดูแลขณะฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมมาก ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนต้องการมากที่สุด

2.7 ความคิดเห็นด้านการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่นของผู้ปกครองนักเรียน

2.7.1 สภาพด้านความสนใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น

ในเรื่องบุตรหลานควรจะได้เรียนอะไรหรือควรจะได้มีความรู้อะไรบ้างจะหาอาชีพได้ง่ายและไม่ว่างงาน ส่วนใหญ่ตอบว่าควรเรียนทางด้านอาชีพ และควรมีความรู้ทางช่างก่อสร้าง ส่วนการจัดสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นควบคู่กับวิชาสามัญ ผู้ปกครองในทุกกลุ่มวิชาอาชีพมีความเห็นว่าควรและให้เหตุผลว่า เพราะจะทำให้มีความรู้มากขึ้น ตลอดทั้ง เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ในด้านความชอบของผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพอยู่ในขณะนี้ ส่วนใหญ่ตอบว่าชอบและให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพอิสระรายได้ดี ส่วนที่ตอบว่าไม่ชอบได้ให้เหตุผลว่า รายได้ไม่เพียงพอ ส่วนเรื่อง เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วทำงานตามความต้องการของแต่ละคน และให้เหตุผลว่า ได้ทำงานตามที่ตนเองชอบหรือได้เลือกอาชีพที่ถนัด ในทุกกลุ่มวิชาอาชีพท้องถิ่นผู้ปกครองมีความเห็นว่าดีตรงกัน ส่วนเหตุผลว่าไม่ดีเพราะความรู้และประสบการณ์ยังมีน้อย และควรศึกษาต่อในการเสนอความเห็นวิธีการทำงานตามความรู้และประสบการณ์ที่เรียนมา ในทุกกลุ่มวิชาอาชีพผู้ปกครองตอบว่าเห็นด้วยเพราะยอมรับความรู้ของลูกหลานที่ได้เรียนมา และจะได้นำความรู้มาพัฒนางาน เมื่อพิจารณาความรู้และวิธีการที่ลูกหลานเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจะนำมาใช้และปรับปรุงงานอาชีพที่ทำอยู่ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าดี เพราะเป็นการยอมรับความรู้ใหม่ ๆ และเป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่นักเรียนได้รับมา

2.7.2 ลัทธิแนวคิดภายในชุมชนซึ่งมีผลต่อการ ศึกษาศาสตร์อาชีวศึกษา

ในเรื่องข่าวลือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ ในทุกกลุ่มวิชาชีพอาชีวศึกษาทั้งที่มีค่าตอบได้รับและไม่เคยได้รับพอ ๆ กัน ส่วนใหญ่ที่เคยได้รับจากเกษตรกรอำเภอและกองทุนส่งเสริมเศรษฐกิจ

ด้านการไปรับบริการช่วยเหลือทางด้านอาชีพจากหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น ส่วนใหญ่ไม่เคยไปรับบริการ เนื่องจากขาดการติดต่อกับหน่วยงานและไม่มีหน่วยงานเข้าไป

ด้านการไปขอความช่วยเหลือ เมื่อมีปัญหาจากการประกอบอาชีพปรากฏว่า ผู้ปกครองในทุกกลุ่มวิชาชีพส่วนใหญ่ไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านมากที่สุด รองลงมาไปขอความช่วยเหลือจากเกษตรกรอำเภอ

3. ปัญหาการศึกษาศาสตร์อาชีวศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช

2521

3.1 ปัญหาด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษาศาสตร์อาชีวศึกษา ซึ่งโรงเรียนระบุมามีดังนี้ ในด้านการเตรียมการด้านนโยบายและการวางแผนโรงเรียนทุกขนาด ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง การสำรวจข้อมูลด้านอาชีพของชุมชนสาขาต่าง ๆ ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง การวิเคราะห์นโยบายและการวางแผน การศึกษารายวิชาอาชีวศึกษา โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง ความพร้อมของบุคลากร การสำรวจข้อมูลอาชีพ การสำรวจตลาด โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง การสำรวจข้อมูล ด้านอาชีพของชุมชน ส่วนการปฏิบัติตามนโยบายโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาการกำหนดค่าใช้จ่ายงบประมาณสนับสนุนด้านวิชาชีพอาชีวศึกษาและการทำแผนปฏิบัติงานจริง ส่วนการติดตามผล ผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการไม่ได้ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงแก้ไขส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในเรื่องการสรุปรายงานผลการดำเนินงานนโยบายและการวางแผนการศึกษารายวิชาอาชีวศึกษา การนำผลสำเร็จจากการกำหนดนโยบายและการวางแผนมากำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติครั้งใหม่

3.2 ปัญหาด้านหลักสูตรและ เกณฑ์การวัด วิชา อาชีพท้องถิ่นซึ่ง โรงเรียนระบุมามีดังนี้ ในด้านการวางแผนหรือเตรียมการโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับวิทยาการท้องถิ่น ส่วนการปฏิบัติด้านหลักสูตรและ เกณฑ์การวัดหลักสูตรโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา เรื่องการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิผู้ชำนาญงานทางด้านอาชีพจากภายนอกโรงเรียนมาช่วยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับการติดตามผลส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในเรื่อง การตรวจสอบจากฝ่ายวิชาการในเรื่องการทำแผนปฏิบัติงาน ส่วนการปรับปรุงแก้ไขโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน

3.3 ปัญหาการคัดการแนะแนวการศึกษาและอาชีพซึ่งโรงเรียนระบุมามีดังนี้ เกี่ยวกับการวางแผนในโรงเรียนทุกขนาด ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง การสำรวจความต้องการในการเลือกอาชีพของนักเรียน ส่วนการปฏิบัติด้านการแนะแนวการศึกษาและอาชีพโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับ การทำแผนปฏิบัติงานของฝ่ายแนะแนวโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในเรื่องการเชิญผู้ประสบความสำเร็จจากการประกอบอาชีพอิสระมาให้ความรู้ การติดตามผลในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาการติดตามผลจากฝ่ายบริหารของโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีการประชุมทบทวนขั้นตอนการดำเนินงานก่อนการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียน การปรับปรุงแก้ไขในโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์แผนการปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพ โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่องการนำผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพมาเป็นอาชีพมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ในโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพ

3.4 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นซึ่งโรงเรียนระบุมามีดังนี้ เกี่ยวกับการเตรียมการในโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่องวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละหมวดวิชา และการจัดสรร

งบประมาณแต่ละหมวดวิชาอาชีพ ส่วนการปฏิบัติทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง การส่งนักเรียนไปฝึกงานในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ ในเรื่องการติดตามผลส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา เรื่องการสรุปผลการส่งนักเรียนไปฝึกงานในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ และการจัดทำแผนการสอนในรายวิชาอาชีพท้องถิ่น ส่วนการปรับปรุงแก้ไขส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา เรื่องการสังคึกิจกรรมการเรียนการสอน และการวิเคราะห์การสังคึกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งการทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน

ปัญหาด้านการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการสังคึกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งผู้ประกอบการทุกกลุ่มวิชาอาชีพท้องถิ่นระบุมามีดังนี้ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องสถานที่ประกอบอาชีพไม่เพียงพอ และน้ำท่วมที่นาได้รับความเสียหาย ส่วนปัญหาด้านราคาผลผลิต ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่อง ราคาผลผลิตตกต่ำ และราคาขายไม่คงที่กับผลผลิตออกจากราคา ส่วนปัญหาด้านตลาดที่จะจำหน่ายผลผลิต ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการหาตลาดจำหน่ายไม่ได้ และที่พอกอยู่ไกลกับตลาด ส่วนปัญหาด้านขาดแคลนคนช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีปัญหาด้านขาดคนช่วยเหลือที่มีความรู้และขาดแรงงานในท้องถิ่น ส่วนปัญหาเรื่องเงินทุนประกอบอาชีพ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง เงินทุนมีไม่เพียงพอและต้องกู้เงินทุนจากธนาคาร ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่ผู้ปกครองประสบอยู่ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง ค่าครองชีพสูงไม่สมดุลกับรายได้ และราคาขายสุ่มมีราคาต่ำ

3.5 ปัญหาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนซึ่งโรงเรียนระบุมามีดังนี้ เกี่ยวกับการเตรียมการในโรงเรียนทุกขนาด ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง แผนการสอน คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้ และหนังสืออ่านประกอบ และเครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอกับกลุ่มนักเรียน ส่วนการปฏิบัติในการใช้สื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในเรื่อง เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่กรมสามัญศึกษาจัดให้มีสภาพชำรุด แผนการสอน คู่มือครูไม่มี ใบงาน ใบความรู้มีน้อย ไม่ครบทุกรายวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน สำหรับการติดตามผลด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในเรื่องการติดตามผล การใช้แผนการสอน คู่มือครู ใบงาน และการใช้

เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ประกอบโรงฝึกงาน เกี่ยวกับการปรับปรุงและแก้ไขส่วนใหญ่ตอบว่ามี ปัญหาในเรื่อง การวิเคราะห์ การใช้แผนการสอน คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้ภายหลังการสอน สิ้นสุด การรายงาน สรุปลผลการใช้แผนการสอน คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้

3.6 ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนซึ่งโรงเรียนระบุมามีดังนี้ เกี่ยวกับการเตรียมการในโรงเรียนทุกขนาด ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเรื่อง การประชุม ปฏิบัติการสร้างข้อสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละรายวิชา การขอพิมพ์เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางอาชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมวิชาการ กรมแรงงาน ในด้านการปฏิบัติ ส่วนใหญ่มองว่ามีปัญหาในเรื่องการวิเคราะห์ข้อสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน ส่วนการติดตามผลส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในเรื่อง การไม่ได้จัดทำโครงการ ติดตามผลการประเมินผลการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น สำหรับการปรับปรุงแก้ไขส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในเรื่อง การนำข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในด้านการประเมินผลการเรียน การสอนมาปรับปรุงแก้ไข

3.7 ปัญหาด้านการประเมินผลโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่นซึ่งโรงเรียนระบุมามีดังนี้ เกี่ยวกับการวางแผนการประเมินผลโครงการ โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในเรื่อง การเตรียมเครื่องมือในการประเมินผลโครงการวิชาอาชีพ ส่วนในด้านปฏิบัติส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาที่ตรงกัน คือ ไม่มีเครื่องมือเพื่อใช้สำหรับประเมินผลโครงการ และการทำแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ การติดตามผลส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในเรื่อง การประเมินผลขั้นตอนการปฏิบัติงานของโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่น และการตรวจสอบจากฝ่ายแผนงานของโรงเรียนในเรื่องการประเมินผลก่อนเริ่มโครงการ ระหว่างดำเนินการและหลังการดำเนินการ สำหรับการปรับปรุงแก้ไขส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหาในเรื่องการนำผลสำเร็จจากการประเมินผลโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่นมากำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติใหม่

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นสำคัญที่น่าจะนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

การศึกษาวินัยของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด
นราธิวาส

1. ด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษาวินัยของนักเรียน

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียน
ทุกขนาดส่วนใหญ่มีการเตรียมการ มีวิธีที่ใช้เตรียมคือ การสำรวจความพร้อมด้านวัสดุฝึกงาน
อุปกรณ์ เครื่องมือและครุภัณฑ์ท้องถิ่น และการสำรวจความพร้อมบุคลากรด้านวินัยภายใน
และภายนอกโรงเรียน ผลการวิจัยดังนี้สอดคล้องกับรายงานวิจัยของกิติยา เตาระสวัสดิ์
(2528 : ง-จ) นิรมล ธรรมอำนวยลุ่ม 2530 : บทคัดย่อ) ซึ่งมีการสำรวจความพร้อมของ
ทรัพยากรที่มีอยู่ พิจารณาจากความพร้อมของบุคคลและความสนใจของนักเรียน ส่วนด้านการ
เตรียมการเพื่อออกสู่อาชีพเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ในเรื่องการเตรียมข้อมูลด้านอาชีพ
ต่าง ๆ ภายในชุมชน การสำรวจแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพ
อิสระ โรงเรียนทุกขนาดยังมีการเตรียมการในเรื่องนี้ค่อนข้างน้อย ในขณะที่โรงเรียนขนาด
ใหญ่และขนาดกลางไม่มีการสำรวจตลาดสำหรับขายผลผลิตของนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก
มีการสำรวจตลาดสำหรับขายผลผลิตของนักเรียนบ้าง ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงนโยบายของกรมสามัญ
ศึกษาที่กำหนดทิศทาง การดำเนินงาน และเป็นทิศทางที่ต้องพูดเป็นเสียงเดียวกัน (พจนอม
แก้วกำเนิด 2530 : 11) โดยเฉพาะจุดเน้นที่ 6 โรงเรียนจะต้องเตรียมข้อมูลในเรื่องการ
จัดการศึกษาวินัยให้พร้อมก่อนที่จะเปิดสอนวินัยของนักเรียน ซึ่งตรงกับจุดเน้นของ
กรมสามัญศึกษา ปี 2531-2532 ข้อที่ 2 มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพมีรายได้
ระหว่างเรียนตามสภาพ เวลา กำลังและความสามารถโดยผ่านกิจกรรมสหกรณ์หรือการรวม
กลุ่มประกอบอาชีพอิสระตามความเหมาะสม (กรมสามัญศึกษา 2532 : 1-3) จะเห็นได้ว่า
ส่วนใหญ่โรงเรียนทุกขนาดยังมีการเตรียมการในด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียนเป็น
หลัก ยังมิได้เตรียมการเรียนให้พร้อมที่จะออกสู่ภายนอกโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจาก
เพราะความไม่เข้าใจนโยบายหรือความไม่สะดวกในการปฏิบัติแม้แต่โรงเรียนขนาดใหญ่เอง
ซึ่งมีความพร้อมในทุก ๆ ด้านก็ยังมีปฏิบัติได้น้อยเกี่ยวกับการจัดจำหน่ายผลผลิตด้านอาชีพ
นักเรียน (กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 2530 : 166-176)

ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาด ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติคือการจัดบุคลากรรับผิดชอบวิชาอาชีพท้องถิ่นที่โรงเรียนเปิดสอน ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงานสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง ปัญหาการขาดแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า การจัดบุคลากรรับผิดชอบวิชาอาชีพพิจารณาจากทรัพยากรที่โรงเรียนมีอยู่ คือ ครู เครื่องมือ อุปกรณ์เป็นหลัก (ทัศนีย์ ใจชื่อ 2525 : จ) แทนที่จะขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายโดยการประชุมหารือเพื่อวางแผน ตัดสินใจล่วงหน้าว่า จะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไรและใครเป็นผู้ทำ การวางแผน เป็นสะพานเชื่อมช่องว่างจากปัจจุบันไปสู่อนาคตตามต้องการ และทำให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นตามต้องการ (กรมสามัญศึกษา 2527 : 137) ในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางไม่มีการร่วมมือในการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาจากภายนอกและภายในโรงเรียน เพื่อรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น และการประชุมครูเพื่อเปิดสอนรายวิชาอาชีพท้องถิ่นร่วมกันระหว่าง โรงเรียนที่อยู่ใกล้กันแล้วสามารถโอนผลการเรียนกันได้ ดังนั้นในเรื่องนี้ จะต้องเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายหลายระดับมีส่วนร่วมในการวางแผนและไม่ลืมที่จะกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้ปฏิบัติและความสามารถที่จะให้การสนับสนุน ไม่ใช่กำหนดเอาเองตามใจชอบหรือวางเป้าหมายลงไปเพื่อเอาใจฝ่ายนโยบาย (เสรี ลาขโรจน์ 2530 : 201)

ด้านการตรวจสอบและติดตามผลเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนจากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการตรวจสอบและติดตามผล วิธีที่ตรวจสอบและติดตามผลคือ การตรวจสอบนโยบายและแผนปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอน การตรวจสอบผลการปฏิบัติงานการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับระบบการวางแผนการบริหาร ในขั้นตอนการกำหนดด้านการติดตามผล ควบคุมกำกับและประเมินผล ซึ่งผู้บริหารจะต้องจัดทำสิ่งต่อไปนี้คือ แผนควบคุมกำกับเฉพาะเรื่อง เฉพาะโครงการ แผนการรายงานการตรวจเยี่ยม การนิเทศ การตรวจสอบภายในระบบการเงินและแผนการประเมินผล (อุทัย บุญประเสริฐ 2527 : 38-45) ในการทำแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนโดยจะแปลงออกมาเป็นโครงการต่าง ๆ โรงเรียนทุกขนาดมีปฏิบัติน้อย เนื่องจากผู้ติดตามผลตรวจสอบงานเองก็สนใจในรายละเอียดของโครงการน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนถูกบังคับบัญชา ๆ ให้เขียน

โครงการและทำแผนปฏิบัติงานเพื่อส่งให้คนอื่นตรวจไม่ใช่เขียนตามสภาพปัญหาและความจำเป็น เพื่อนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง ผู้ตรวจสอบแผนเองก็ไม่ค่อยทราบปัญหาและความจำเป็นของโรงเรียน ตรวจกันไปในลักษณะการตรวจแบบฝึกหัดนักเรียนมากกว่าการตรวจติดตามผล การปฏิบัติงานที่เกิดตามโครงการ แผนงานและโครงการจึงเป็นเพียงเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ที่มีไว้สำหรับอ่านมากกว่าเป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน (เลสเตอร์ ลาซโรจน์ 2530: 250) ดังนั้นขั้นการตรวจสอบและติดตามผลเป็นขั้นตอนที่ต้องการทราบว่า งานบรรลุตามวัตถุประสงค์เพียงไรหรือไม่ และมีปัญหาอุปสรรคประการใดควรแก้ไข (กรมสามัญศึกษา 2527: 138-139) การที่โรงเรียนขาดการดำเนินการในขั้นนี้ ผู้รับผิดชอบจะต้องเข้าใจงานทั้งระบบ เพื่อสามารถเข้าไปตรวจสอบงานได้ทุกจุดตามต้องการ

ด้านการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการปรับปรุงแก้ไข วิธีการปรับปรุงแก้ไขคือ การนำปัญหาอุปสรรคและความสำเร็จจากการปฏิบัติงานการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อพัฒนางาน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับความหมายของการวางแผนที่อุทัย บุญประเสริฐ (2527: 19) ได้กล่าวว่าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงถึงสัมฤทธิ์ผลของแผนหรือนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง การดำเนินงาน และการจัดทำแผนใหม่ในโอกาสต่อไป เฉพาะการปรับปรุงแก้ไขโครงการ มีผู้รับผิดชอบในการวางแผนจะต้องเป็นหัวหน้างาน หรือผู้ที่สามารถรับผิดชอบให้งานดำเนินไปตามแผนได้ ตลอดจนสามารถรับผิดชอบ ควบคุมตรวจสอบ ปรับปรุง และประเมินแผนได้เป็นระยะ ๆ (กรมสามัญศึกษา 2527: 138-139)

2. ปัญหาด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษาวินิจฉัยอาชีพท้องถิ่น

ปัญหาด้านการวางแผน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การสำรวจข้อมูลด้านอาชีพของชุมชน ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาเรื่องการวิเคราะห์นโยบายและการวางแผนการศึกษาวินิจฉัยอาชีพท้องถิ่น ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาด้านความพร้อมของบุคลากร ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การวางแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร พบว่ามีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการวางแผนในเรื่องข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวางแผนบางส่วนไม่ตรงตามความต้องการ ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่าง

เป็นระบบ (โกมินทร์ สังคะนอง 2529: ฉ) ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการวางแผนการศึกษา
 ในขั้นการเตรียมการวางแผน เป็นขั้นเตรียมการสร้างเครื่องมือและหาวิธีปฏิบัติในการเก็บ
 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล (เลื้อจันทร จงสถิตอยู่ 2528: 29)

ปัญหาด้านการปฏิบัติ จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาใน
 เรื่องการกำหนดการใช้งบประมาณสนับสนุนด้านวิชาอาชีพของโรงเรียนไว้โดยเฉพาะ การทำ
 แผนปฏิบัติงานจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอน การแต่งตั้งคณะทำงานทั้งภายในและภายนอก
 โรงเรียนเพื่อรับผิดชอบงานด้านวิชาอาชีพท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง
 แนวทางการจัดการศึกษาอาชีพอิสระในโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบล พบว่าด้านการบริหาร
 โรงเรียนในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัวของผู้บริหาร
 ครูสอนวิชาอาชีพเห็นว่าวิชาอาชีพบางวิชาจำเป็นจะต้องมีการนิเทศนักเรียน แต่กรมสามัญศึกษา
 ควรช่วยเหลือในเรื่องยานพาหนะและค่าตอบแทน (เลขฎา แยมประเสริฐ 2524: ชม-ง)
 และในกระบวนการหรือขั้นตอนในการวางแผนการศึกษา เรื่องการประเมินความจำเป็น
 ส่วนที่เป็นสภาพปัจจุบัน ได้แก่ วัตถุประสงค์และนโยบาย นักเรียน ครู และบุคคลอื่น ๆ
 โครงการที่กำหนดว่าจะดำเนินการ แยกตามหน่วยงานและค่าใช้จ่ายในการพัฒนาการศึกษา
 และส่วนที่เป็นสภาพปัญหา ได้แก่ การเรียนการสอน ระบบบริหารการศึกษา และงบประมาณ
 เพื่อการศึกษา (สำนวนจิตร ลูคนทรพย์ 2524: 46) และสอดคล้องกับขั้นการวางแผนของ
 สุรพงษ์ ปนาทกุล (2526: 110-115) ได้กล่าวถึง การกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับความต้องการ
 ในอนาคต เป็นการกำหนดงบประมาณที่จะต้องใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในช่วงระยะเวลาที่ใช้แผน
 นั้นว่าจะต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณเท่าไรในแต่ละโครงการ

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในเรื่องกำหนดเป้าหมายและงบประมาณเป็น
 ขั้นตอนที่สำคัญที่จะต้องวางแผนไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นผลที่บอกให้ทราบว่า จะได้ผลลัพธ์เป็น
 ปริมาณและคุณภาพเท่าไร ใช้งบประมาณเท่าไร สิ่งที่สามารถที่จะวัดได้ถูกต้องใกล้เคียงกับ
 วัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการที่กำหนดไว้

ปัญหาด้านการตรวจสอบและติดตามผล จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาด
 ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการไม่ได้ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ศึกษานิเทศก์ระดับเขตการศึกษาและระดับกรมสามัญศึกษาไม่ได้ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายแผนงานและโครงการไม่ได้ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการตรวจสอบสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผน ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงาน เพื่อให้เห็นข้อบกพร่องในแผน เช่น เป้าหมายเป็นไปได้ งบประมาณไม่เพียงพอ ขั้นตอนการดำเนินงานไม่เหมาะสม การตรวจสอบและติดตามผลจะทำให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นมาใช้ในการปรับแผนใหม่ (สุรพงษ์ ปนาคกุล 2526 : 110-115) สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า การตรวจสอบและติดตามผลเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งโรงเรียนควรมีแผนงานที่ชัดเจนในเรื่องที่จะติดตามโดยสามารถกำหนดเป็นขั้นตอนดังนี้

- ก. การติดตามและตรวจสอบก่อนการเริ่มโครงการ
- ข. การนิเทศงานระหว่างโครงการดำเนินการ
- ค. การติดตามและประเมินผลภายหลังสิ้นสุดโครงการ

จะต้องมีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน เป็นการควบคุมวัน เวลาที่จะมีการปฏิบัติ อย่างชัดเจน เมื่อปฏิบัติแล้วได้ผลเป็นประการใดสิ่งนำผลประชุมร่วมกัน เพื่อที่จะหาข้อสรุปในการที่จะจัดทำแผนใหม่ สำหรับใช้ปฏิบัติงานในภาคเรียนต่อไป

ปัญหาด้านการปรับปรุงแก้ไข จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการวิเคราะห์นโยบายและแผนการปฏิบัติงานในการจัดการวิชาอาชีพท้องถิ่นของโรงเรียน การวิเคราะห์ผลการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นของโรงเรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ รายงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การวางแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการวางแผนในด้านนโยบาย เกิดจากผู้บริหารระดับสูงกำหนดนโยบายแทรกซ้อนมาก งานในแผนจึงทำได้ไม่เต็มที่ ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้านนโยบายวัตถุประสงค์เป้าหมาย และงบประมาณ (โกมินทร์ สังคะนอง 2529 : ฉ) ซึ่งมีแนวทางการกำหนดนโยบายการศึกษาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

- ก. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากสถิติพื้นฐานที่สำรวจไว้
- ข. กำหนดนโยบายสำรอง
- ค. วิเคราะห์นโยบายสำรอง โดยอาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่ต้องการ และข้อจำกัดเพื่อทดสอบความเป็นไปได้
- ง. ลำดับความสำคัญของนโยบายว่าในกรณีที่ทรัพยากรที่จำกัดไม่สามารถทำได้ทุกนโยบายจะเลือกนโยบายใดมาปฏิบัติก่อนหลัง
- จ. เลื่อนแผนนโยบายและแนวการดำเนินงานให้ผู้ที่มีความชำนาญรับผิดชอบลักษณะของนโยบาย
- ฉ. เมื่อผู้มีความชำนาญพิจารณาอนุมัติแล้วก็จะส่งให้หน่วยปฏิบัติดำเนินการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อสนองนโยบาย
- ช. นำผลประเมินที่ได้จากการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ ไปเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงนโยบาย (สำนวนลิตรา ลูคนรทรัพย์ 2524: 46)

ในการแก้ปัญหาด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรนำวิธีการแก้ปัญหาย่าง เป็นระบบมาใช้ในกระบวนการขั้นตอนในการวางแผนการศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีการสร้างความร่วมมือและการประสานงานที่ดีในทุกๆ ระดับของผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

3. ด้านการจัดหลักสูตรและ เกณฑ์การศึกษาระดับอาชีวศึกษา

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและ เกณฑ์การศึกษาระดับอาชีวศึกษา จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดมีการเตรียม วิธีที่ใช้เตรียมคือ การใช้เกณฑ์การใช้หลักสูตรกลุ่มวิชาการงานอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 การขอความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลจากครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนและผู้เรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับเกณฑ์ในการเปิดสอนวิชาอาชีวศึกษาทางโรงเรียนควรพิจารณา จำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอน จำนวนครูผู้สอน จำนวนผู้เรียน ปริมาณของวัสดุอุปกรณ์ ความต้องการของท้องถิ่น และคุณสมบัติของผู้เรียนเป็นสำคัญ (สุดใจ เหล่าสุนทร 2505: 53-57) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเกี่ยวกับเกณฑ์การศึกษาระดับอาชีวศึกษาของกรมสามัญศึกษา โรงเรียนยังขาดระบบเกี่ยวกับ

การวางแผนเพื่อเตรียมข้อมูลของสภาพตลาดแรงงานและชุมชน ข้อมูลบุคลากรภายในโรงเรียนที่จะร่วมมือในการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น จึงไม่สอดคล้องกับกรมสามัญศึกษาซึ่งได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาจัดในโรงเรียน ควรมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงาน เป็นวิชาอาชีพที่มีทรัพยากร วิทยากร แหล่งวิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ เกื้อหนุน เห็นอาชีพตามบิดามารดา ผู้ปกครอง (กรมสามัญศึกษา 2531: 15-16)

ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและเกณฑ์การจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการปฏิบัติวิธีที่ใช้ปฏิบัติคือ โรงเรียนเปิดสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นตามหลักสูตรในหมวดวิชาเกษตรกรรม ช่างอุตสาหกรรม คหกรรมและศิลปหัตถกรรม มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ชำนาญงานทางด้านอาชีพมาช่วยสอนบ้างแต่มีจำนวนน้อย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อมูลด้านสถานภาพของครูผู้สอนวิชาอาชีพท้องถิ่นว่าส่วนใหญ่มีวิชาเอกเกษตรกรรม อุตสาหกรรมศิลป์หรือช่างอุตสาหกรรมและวิชาคหกรรม (ข้อมูลจากผลการวิจัยในบทที่ 4) แสดงให้เห็นว่า เกณฑ์การเปิดสอนสอดคล้องกับความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของกรมสามัญศึกษา โดยการคัดครูเข้าสอน หรือกำหนดงานของบุคลากรในโรงเรียนไว้ว่า ควรมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ตรงตามวุฒิ ความถนัด ความสามารถและประสบการณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 6-7) และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิรมล ธรรมอันวยลู่: บทคัดย่อ) พบว่า การดำเนินการเปิดสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมีนโยบายสนับสนุนการเปิดสอนหมวดเกษตรกรรม คหกรรม ธุรกิจและช่างอุตสาหกรรม

ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและเกณฑ์การจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการตรวจสอบ วิธีที่ใช้ตรวจสอบคือการตรวจสอบเอกสาร หลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่นในแต่ละหมวดวิชาอาชีพที่โรงเรียนเปิดสอน การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงานวิจัยของ สำนักงานศึกษาธิการเขตเขตการศึกษา 5 (2524: 6-13) และพริ้มเพรา คงธนะ (2526: 99) พบว่า ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องให้ความเห็นว่า เอกสารหลักสูตรมิใช่แต่ไม่เพียงพอ คู่มือครูไม่เพียงพอและขาดอุปกรณ์การสอนในรายวิชาการทำงานและอาชีพ ดังนั้นในขั้นตอนนี้น่าจะเป็นการติดตามผลการใช้เอกสารหลักสูตร การใช้คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้

เพื่อทราบข้อบกพร่อง ปัญหาและรูปแบบในการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงแผนการใช้วัสดุหลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่นและ เป็นพื้นฐานในการทำแผนการใช้เอกสารหลักสูตรใหม่ (เจือจันทร์ จงลัดิตอยู่ 2528 : 29)

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข เป็นขั้นตอนที่สำคัญ โดยผู้รับผิดชอบใช้วิธีการนิเทศงาน เพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่นของโรงเรียนหรือโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน เพื่อจัดกิจกรรมการนิเทศภายในตามรูปแบบของกรมสามัญศึกษา โดยมีฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชา เป็นกรรมการโดยตำแหน่งพร้อมที่จะคอยช่วยเหลือ โดยมีการทำปฏิทินปฏิบัติงานแต่ละภาคเรียนไว้ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแผนในการติดตามผลงาน เมื่อสิ้นภาคเรียนหนึ่ง ๆ สิ่งจัดให้มีการประชุมสรุปผลงานและร่วมปรับปรุงแผนงานใหม่สำหรับใช้ในภาคเรียนต่อไป

4. ปัญหาด้านการจัดหลักสูตรและเกณฑ์การวัดวิชาอาชีพท้องถิ่น

ปัญหาด้านการวางแผน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับวิทยาการท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุษา เหมตะศิลป์ (2521 : 21) พบว่าไม่มีโรงเรียนใดที่ส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้ในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ ส่วน สنجบ สักขณะ (2524 : 22-26) พบว่าการจัดให้นักเรียนไปฝึกงานอาชีพในสถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียน ร้อยละ 23.06 สำหรับสุวิทย์ ชี้อตรง (2527 : 114) พบว่าการให้นักเรียนไปฝึกปฏิบัติงานในสถานที่ต่าง ๆ อยู่ในระดับไม่มีเลย และนิรมล ธรรมอำนวยลู่ (2530 : 204) พบว่าส่วนใหญ่โรงเรียนไม่มีการส่งนักเรียนไปฝึกทักษะหรือปฏิบัติงานนอกสถานศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมีอาคารโรงฝึกงานสำหรับใช้ฝึกงานโดยเฉพาะ สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่โรงเรียนยังไม่มีการจัดส่งนักเรียนไปฝึกงานนอกสถานที่นั้น อาจเกิดจากเจ้าของสถานที่ไม่ให้ความร่วมมือ สถานฝึกงาน อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในการเดินทางไปฝึกงาน และทางโรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ในกระบวนการวางแผน ในขั้นการวางแผนข้อมูลที่เกี่ยวข้องสภาพปัจจุบัน ซึ่งมีทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ

และข้อมูลด้านปริมาณ เช่น จำนวนนักเรียน ครู ห้องเรียน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น
คุณภาพของครูที่วัดเบื้องต้นจากวุฒิ เป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องจัดเตรียมไว้ให้พร้อมและสมบูรณ์
(สนานจิตร์ ลุคนรทรัพย์ 2524 : 24)

ปัญหาด้านการปฏิบัติ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาใน
เรื่อง การสักรายวิชาอาชีพท้องถิ่นในกลุ่มอาชีพที่นักเรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง
การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชำนาญงาน ทางอาชีพจากภายนอกโรงเรียนมาช่วยจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน ผลการวิจัยสอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การใช้หลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่นเพิ่มเติม
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทภาคเหนือ พบว่า โรงเรียนมัธยม
ศึกษาส่วนใหญ่เปิดสอนวิชาอาชีพเพิ่มเติมในหมวดวิชาช่างอุตสาหกรรมท้องถิ่น โดยเปิดสอนอย่าง
กึ่งอิฐถือปูน อย่างหล่อปูนซีเมนต์ วิชาคหกรรมท้องถิ่น เปิดสอนวิชาการถนอมอาหารและผลไม้
การทำขนมไทยและช่างประดิษฐ์ดอกไม้สด วิชาเกษตรกรรมท้องถิ่น เปิดสอนวิชาการทำสวนผัก
การทำสวนดอกไม้ประดับ วิชาศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น เปิดสอนวิชาช่างประดิษฐ์ตัวหนังสืออย่าง
ทำขึ้นวางของ (กิตติยา ตาระสวัสดิ์ 2528 : 182-189) ส่วนเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษามีแนว
การนำหลักสูตรวิชาอาชีพมาจัดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรมีลักษณะดังนี้

- ก. เป็นวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงาน
- ข. เป็นวิชาอาชีพที่ต้องใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยมีวิชาสามัญเป็น

พื้นฐาน

ค. เป็นอาชีพที่นำผลผลิตของประชาชนโดยทั่วไป (เช่น ผลผลิตทางด้าน
เกษตร) มาแปรรูปให้เป็นผลผลิตขั้นที่ 2 เพื่อให้มีคุณค่าสูงขึ้น มีราคาสูงขึ้น

ง. เป็นวิชาอาชีพที่มีทรัพยากร วิทยาการ แหล่งวิทยาการและสถานประกอบการ
การเกี่ยวเนื่อง

จ. วิชาอาชีพตามบิดามารดา ผู้ปกครอง โดยการเพิ่มเทคโนโลยีให้มี
ประสิทธิภาพสูงขึ้น

ง. วิชาอาชีพที่เป็นความต้องการของสถานประกอบการ (กรมสามัญศึกษา
2531 : 15-16)

สำหรับการแก้ปัญหาในเรื่องนี้โรงเรียนจะต้องเตรียมข้อมูลพื้นฐานในเรื่อง การสำรวจวิชาอาชีพท้องถิ่นไว้ให้พร้อม ปรับให้เป็นข้อมูลปัจจุบัน โดยอาศัยชุมชน สมาคม ผู้ปกครอง ศิษย์เก่าช่วยเหลือและให้ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนรับผิดชอบ

ปัญหาด้านการตรวจสอบและติดตามผล จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาด ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการตรวจสอบของฝ่ายวิชาการในเรื่องการทำแผนปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ หลักสูตร การตรวจสอบเอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่นในแต่ละสาขา ผลการ วิจัยสอดคล้องกับรายงานวิจัย เรื่องการใช้หลักสูตรวิชาอาชีพเพิ่มเติม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทภาคเหนือ พบว่าข้อเสนอแนะที่ได้จากสำนักงานศึกษานิเทศศาสตร์ และกรมวิชาการไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้ ผู้ที่ติดตามผลไม่ทราบสภาพปัญหาของท้องถิ่น แท้จริง บุคลากรไม่มีเวลาติดตามงานในกลุ่มโรงเรียน โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความ สามารถทำการนิเทศภายในหมวดวิชา ปัญหาการจัดระบบงานและงานทางวิชาการเพื่อให้ความ สะดวกในการใช้เอกสาร คู่มือหลักสูตร (กิตติยา คาระลัวัลดี 2529: 216)

ปัญหาด้านการปรับปรุงแก้ไข จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มี ปัญหาในเรื่อง การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรรายวิชาอาชีพท้องถิ่นตามราย วิชาอาชีพ (เพิ่มเติม) ผลการวิจัยสอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การวางแผน พัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร พบว่าในขั้นการประเมินผล หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ตามแผนเป็นผู้ประเมิน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจเป็นส่วนใหญ่ มีการประเมินผลเมื่อ เสร็จสิ้นโครงการและเมื่อสิ้นปี งานแผนงานวิจัยและเผยแพร่การศึกษา กองวิชาการเป็นฝ่าย รวบรวมผลทุกด้าน แต่การเก็บรวบรวมผลยังไม่เป็นระบบที่ดีพอ มีการนำผลไปใช้บ้างแต่ไม่ สัมบูรณ์ (โกมินทร์ สังคณอง 2529: ง-ฉ) จึงทำให้การนำข้อมูล ข้อสรุปด้านต่าง ๆ จากการ ปฏิบัติงานมาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร เนื่องจากการประเมินผล การปฏิบัติการใช้หลักสูตรรายวิชาอาชีพเป็นการชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องในแผนงานการใช้หลักสูตร รายวิชาอาชีพ ปัญหาและรูปแบบในการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่น่ามาใช้ในการปรับแผนงาน ซึ่งอาจจะปรับแผนงาน เมื่อแผนดำเนินงานไประยะหนึ่งในกรณีที่มีการใช้แผนหมวนเวียน จะมีการ ทบทวนเพื่อปรับแผนทุก ๆ ปี ตลอดจนนำไปเป็นพื้นฐานในการจัดทำแผนงานใหม่ ซึ่งเท่ากับเป็น

การเริ่มต้นวงจรต่อไปของการวางแผน (เจ็จันท์ จงลัดิตอยู่ 2528: 29)

แนวทางแก้ปัญหา โดยผู้บริหารและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการของโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนภายในจังหวัดหรือระดับเขตการศึกษา ควรมีการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีความรู้ในเรื่องการวางแผนทางการศึกษา เนื่องจากบุคลากรที่รับผิดชอบงาน ขาดความรู้ความสามารถด้านการวางแผน ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวางแผนบางส่วนไม่ตรงกับความต้องการ ขาดการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ (โกมินทร์สังคะนอง 2529: ฉ) เมื่อบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้และเข้าใจในกระบวนการวางแผนทางการศึกษาแล้ว การใช้หลักสูตรวิชาอาชีพของโรงเรียนย่อมจะสนองเป้าหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น มีผลไปถึงครูผู้สอนและนักเรียนในที่สุด

5. การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษาและอาชีพจากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการเตรียมการวิธีที่ใช้เตรียมการคือ การสำรวจความต้องการในการเลือกอาชีพของนักเรียนและการเตรียมข้อมูลพื้นฐานทางด้านอาชีพของท้องถิ่นไว้ให้นักเรียนเลือก ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2527: 46-47) ได้มีการมอบหมายให้ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพเป็นศูนย์ประสานงานในเรื่องข้อมูล ตลาดแรงงานต่าง ๆ ส่งเสริมให้ทุก ๆ โรงเรียนมีการจัดแนะแนวอาชีพขึ้น ตลอดทั้งมีอนุกรมแนะแนวอาชีพ จุลสารแนะแนวอาชีพเป็นสื่อให้ความรู้แก่ครูแนะแนว ส่วนกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 (2530: 171) พบว่าโรงเรียนมีการจัดข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรและอาชีพท้องถิ่น ทั้งยังใช้ข้อมูลด้านทรัพยากรและอาชีพในท้องถิ่นเพื่อวางแผน แม้แต่ข้อมูลของนักเรียนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ด้านการสำรวจความถนัดของนักเรียนก่อนเลือกสายวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสม (ผลวิเคราะห์จากบทที่ 4)

ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการจัดบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ วิธีที่ใช้ปฏิบัติคือ การชี้แจงให้ความรู้ด้านวิชาอาชีพท้องถิ่นแก่นักเรียนที่สนใจ โรงเรียนขนาดกลางจัดบริการและแนะนำวิธีวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านอาชีพเพื่อเป็นทางเลือกให้นักเรียนตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ นิรมล ธรรมอำนวยลุ่ม (2530: 199) ได้วิจัยพบว่า การให้ข้อมูลทางด้านอาชีพ ส่วนใหญ่ช่วยให้เด็กเรียนรู้อัตนเอง มีการตัดสินใจอย่างเหมาะสมในการเลือกอาชีพเมื่อได้รับ ข่าวสารด้านอาชีพ

สำหรับการจัดการกิจกรรมงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มักมีการจัดการกิจกรรมทำแผนปฏิบัติงานของฝ่ายแนะแนว การใช้แบบทดสอบความสนใจอาชีพ การจัดป้ายนิเทศให้ความรู้แก่นักเรียนในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ โรงเรียนขนาดกลางมีการจัดป้ายนิเทศให้ความรู้แก่นักเรียนในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ โรงเรียนขนาดเล็กมีการใช้เครื่องมือสำรวจตนเองสอดคล้องกับนโยบายของการแนะแนวอาชีพ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความต้องการ ความสนใจ ความสามารถของตนเอง และมีความเข้าใจ เกี่ยวกับอาชีพและเข้าใจตนเองต้องการอะไรจากอาชีพ (วีชัย ทรัพย์มี 2523: 39-40) เพราะกระบวนการแนะแนวอาชีพอย่างน้อยต้องให้ได้รู้จักตนเองเสียก่อน ว่าเขามีความสามารถ ความต้องการ ด้านไหน แล้วรู้จักโลกกว้างทางอาชีพ ว่าเขามีทางไปทางไหน เงินเดือนเท่าไร ข้อมูลต่าง ๆ ที่ให้เด็ก ต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยเสมอ (สุหนต์ สัจฉลววรรณ 2527: 48)

ส่วนการจัดการกิจกรรมด้านการแนะแนวที่สัมพันธ์กับบุคลากรภายนอกโรงเรียน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มักมีการจัดการกิจกรรม วิธีปฏิบัติคือ การจัดการกิจกรรม วันอาชีพร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ โรงเรียนขนาดกลางกับขนาดเล็กมีการเชิญผู้ประสบความสำเร็จจากประกอบอาชีพอิสระแต่ละสาขาอาชีพมาให้ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่เพราะมีศูนย์ศึกษาพัฒนาพิบูลทอง เป็นศูนย์ที่มีวิทยากรผู้ชำนาญทั้งด้าน เกษตรกรรม ศิลปหัตถกรรม ผลิตประทานโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงสามารถไปขอรับบริการได้ หรือใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า อีกทั้งสามารถเชิญเป็นวิทยากรได้เป็นบางครั้ง ถ้าโรงเรียนได้มีการประสานงานและเตรียมการไว้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศูนย์ศึกษา และสังคมแห่งชาติ 2530: 45-50) สำหรับการจัดให้มีวันอาชีพที่มีพิธีการแล่งผลิตรักบี้ และการทำงานของโรงเรียนหรือห้างร้านต่าง ๆ (กรมสามัญศึกษา 2532: 71) ข้อมูลของนักเรียนที่สนับสนุนในการจัดการแนะแนวอาชีพคือ เรื่องการชี้แจงให้ความรู้ด้านวิชาอาชีพ

ท้องถิ่นแก่นักเรียนที่สนใจ การจัดการข่าวสารและหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ การให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาในการเลือกเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น การบริการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อการลงทุน ในโรงเรียนทุกขนาดได้จัดไว้ทุกเรื่องเหมาะสมปานกลาง ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนที่มีความต้องการมาก

ด้านการตรวจสอบและติดตามผลเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการตรวจสอบและติดตามผลวิธีที่ใช้ตรวจสอบ คือ การตรวจสอบในเรื่องขั้นตอนการดำเนินงานแนะแนวตามแผนปฏิบัติงาน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีการรายงานผลการดำเนินงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการแนะแนวอาชีพที่เป็นระบบ โดยเริ่มจากทบทวนปัญหาหรือข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเป็นรายบุคคล การให้ข้อสังเกต การให้คำปรึกษา การจัดวางตัวบุคคล การติดตามผล การประเมินผล โดยมีการใช้เครื่องมือประกอบ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 22) ในขั้นการติดตามผลและประเมินผลทำให้ผู้มอบหมายงานรับทราบผลสัมฤทธิ์ของงานหรือเพื่อทราบสถานการณ์การทำงานเพื่อวางแผนสนับสนุนช่วยเหลือหรือเพื่อพัฒนามาตรฐานงานต่อไปในอนาคต ไม่ควรนำมาใช้เป็นเครื่องมือหาข้อบกพร่องของผู้ปฏิบัติ เพราะหากทำเช่นนี้แล้วการรายงานครั้งต่อ ๆ ไปจะมีเฉพาะข้อดีไม่มีข้อบกพร่อง ปัญหาอุปสรรคและความผิดพลาดต่าง ๆ ที่ควรจะรายงานก็จะได้รับการปิดบังมากขึ้นหรือจะไม่ได้รายงานอีกเลย (เสรี ลาขโรจน์ 2530: 255)

ด้านการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดมีการปรับปรุงแก้ไขวิธีปฏิบัติดังนี้คือ การนำปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานแนะแนวอาชีพมาปรับปรุงให้ดีขึ้น โรงเรียนขนาดเล็กมีการปรับปรุงแผนปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพของโรงเรียน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของมัธยมศึกษาซึ่งได้กล่าวถึงการปรับปรุงและพัฒนาาระบบการแนะแนวการศึกษาและอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้ศักยภาพของตนเอง มีมาตรการเล่นอให้จัดสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ เช่น แบบทดสอบความถนัด แบบทดสอบความสนใจในอาชีพ แบบทดสอบทัศนคติ แบบทดสอบบุคลิกภาพ ฯลฯ และส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องมือเพื่อ

ประกอบการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีมาตรการสนับสนุนให้ดำเนินการต่อไปด้วยการ พัฒนาระบบแนะแนวการศึกษาและอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นพัฒนา บุคลากรด้านแนะแนว และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาได้อย่างมีคุณภาพและ ใช้ข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม และครูทุกคนควรทำหน้าที่แนะแนวด้วย (กองวิจัยการศึกษา 2531: 29)

6. ปัญหาการจัดการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

ปัญหาด้านการวางแผนจากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการสำรวจความต้องการในการเลือกอาชีพของนักเรียน การสำรวจความถนัด ความสนใจทางด้านอาชีพ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะครูแนะแนวส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนจบทางการแนะแนว มาโดยตรง ในโรงเรียนขนาดเล็กไม่มีครูศึกษาจบมาทางการแนะแนวการศึกษา เมื่อพิจารณา ในเรื่องการเข้ารับการอบรมโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กไม่เคยเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับข้อมูลของนักเรียนในเรื่องการสำรวจความถนัด ของนักเรียนก่อนเลือกสายวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนทุกขนาดจัดไว้เหมาะสมน้อยในขณะที่ ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก จะเห็นว่างานแนะแนวอาชีพเป็นจุดเชื่อมโยง ในการเชื่อมกับการสัมผัสงานเพื่อให้เด็กเรียนสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานประกอบอาชีพโดย ลมบูรณ์ (วินัย เกษมเศรษฐ 2530: 74-75) เป็นกระบวนการช่วยให้นักเรียน รู้จักเตรียม ตัวเพื่อประกอบการอาชีพในอนาคต รู้จักเลือกอาชีพอย่างฉลาด

ปัญหาด้านการปฏิบัติ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การเชิญผู้ประสบความสำเร็จจากการประกอบอาชีพอิสระมาให้ความรู้ การจัดทำคณศึกษานอกสถานที่ทางด้านอาชีพภายในจังหวัด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงานการประเมินผล โครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มพข.1) ปี 2529 พบว่า การนำบุคลากรภายนอกที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมีเพียงร้อยละ 20 (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529: 233) ยังตรงกับสรุปผลการนิเทศการศึกษาและ ประเมินผลการอบรมครูโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มพข.2) ปรากฏพบว่า เรื่องเชิญ วิทยากรท้องถิ่นสอนหรืออบรมนักเรียนไม่น้อยกว่า 1 ครั้งต่อภาคเรียน คิดเป็นร้อยละ 37

(กรมสามัญศึกษา 2529: 11) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาสอนนักเรียนทางโรงเรียนควรจะต้องเตรียมการร่วมกับครูภายในโรงเรียนให้เข้าใจตรงกันแล้วจึงประสานงานกับวิทยากร ตัววิทยากรเองก็มีการกิจประจำวันมากอยู่และไม่ค่อยมีเวลา ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัวของผู้บริหารด้วย เป็นสำคัญ

ปัญหาด้านการติดตามผล จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การติดตามผลจากฝ่ายบริหารของโรงเรียน การประชุมพบทบทวนขั้นตอนการดำเนินงานก่อนการแนะแนวการศึกษาและอาชีพของโรงเรียน สำหรับเรื่องนี้กรมวิขาการได้เสนอแนวทางในการติดตามผลการแนะแนวอาชีพแบบครบวงจร คือให้รู้สึกตนเอง ให้ข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านอาชีพ ให้คำปรึกษาเพื่อการตัดสินใจ เตรียมตัวเข้าสู่อาชีพและการติดตามผล (อาภา ถนัดขำ 2531: 24-25) ข้อแนะนำนี้สอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 1 ได้กำหนดไว้ในคู่มือดำเนินงาน โรงเรียนตัวอย่างการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาอาชีพให้ติดตามผลกระบวนการทุกขั้นตอนของกระบวนการแนะแนวอาชีพด้วยการส่ง เกตุพติดิกรรมาการทำงาน ของครูผู้ที่เกี่ยวข้อง สอดถามครูอาชีพในเรื่องปัญหาอุปสรรคในการทำงานตามกระบวนการขั้นตอนแนะแนว เข้าร่วมประชุมเพื่อติดตามผลงานกับคณะกรรมการดำเนินงานโครงการโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 2533: 75) ผู้วิจัยเองมีความเห็นว่า ครูทุกคนควรเข้าใจหน้าที่และบทบาทของตนเองว่าไม่มีหน้าที่เพียงสอนหนังสืออย่างเดียว แต่จะต้องช่วยให้ให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ส่งเสริมความคิดริเริ่ม รู้จักและเข้าใจตนเอง จนสามารถตัดสินใจเลือกงานอาชีพได้อย่างฉลาดและเหมาะสม

ปัญหาด้านการปรับปรุงแก้ไข จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การนำผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาพัฒนาอาชีพที่กำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์แผนการปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับคู่มือดำเนินงานโรงเรียนตัวอย่างการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาอาชีพ เรื่องการประเมินผลสำเร็จของการจัดบริการแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียนโดยประเมินจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกอาชีพได้หลังจากผ่านกระบวนการแนะแนวอาชีพ ประเมินความพึงพอใจในการทำงานของนักเรียน ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแนะแนวอาชีพ (กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 2533: 75)

7. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า

โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการเตรียมการ วิธีที่ใช้เตรียมคือ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการเรียนการสอนแต่ละสาขาวิชา การเตรียมความพร้อมในสถานที่เรียนแต่ละสาขาวิชา การกำหนดตัวบุคลากรรับผิดชอบการสอนแต่ละสาขาวิชา สอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ได้ศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีการเตรียมแผนการสอน สื่ออุปกรณ์การสอน การจัดห้องฝึกงานและวัสดุอุปกรณ์ (กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 2526 : บทคัดย่อ) สำหรับการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์วิชาที่จะสอนให้ดี ศึกษาการสอนของผู้อื่นที่ได้เคยสอนมาแล้ว อุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาใช้งานได้ มีอะไรบ้าง เลือกดูว่าจะเพิ่มงานแบบฝึกหัด การบ้าน และการทดสอบเท่าไร ควรจะยกง่ายมากน้อยขนาดไหน สิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลเสริมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ไพโรจน์ ตีรณนากุล 2531 : 124)

ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ วิธีที่ใช้ปฏิบัติคือ การจัดวิชาอาชีพต่าง ๆ ให้เหมาะสมตรงตามความถนัด การให้ความรู้และทักษะในการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้อันแต่ละรายวิชา โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กไม่มีการส่งนักเรียนไปฝึกงานในแหล่งวิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การใช้หลักสูตรวิชาอาชีพเพิ่มเติมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทภาคเหนือ พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนครูไม่ใช้สถานฝึกงานอาชีพ ไม่นำนักเรียน ไปดูงานเกี่ยวกับอาชีพท้องถิ่น (กิตติยา ตาระสวัสดิ์ 2528 : ง-จ) และตรงกับงานวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสถานที่ใช้สอนและฝึกงาน ปรากฏว่า

ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียนเกี่ยวกับความเหมาะสมและการปฏิบัติของกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย (สุวิทย์ ชี้อตอง 2527: ง-จ) สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการส่งนักเรียนออกไปฝึกงานนอกสถานที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่า ไม่มีโรงเรียนใดที่ส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้ในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระเลย (สุชา เหมตะศิลป 2524: 18-21) สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่าการปฏิบัติด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถจัดได้หลายวิธีโดยเฉพาะการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ด้านอาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จะจัดกันน้อย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของนักเรียนในเรื่องนี้ โรงเรียนทุกขนาดตามสภาพเป็นจริงที่จัดได้จัดไว้เหมาะสมน้อย ในขณะที่ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก

ด้านการตรวจสอบและติดตามผลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน จากการศึกษาวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการปฏิบัติน้อย วิธีที่ใช้ปฏิบัติคือการรายงานสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนแล้งให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบ การติดตามผลการสอนซ่อมเสริม ซึ่งจะสอดคล้องกับระบบการรายงาน เพื่อใช้สำหรับการควบคุมโดยตรง การวางแผนปฏิบัติงานดีแต่เพียงอย่างเดียวโดยขาดการควบคุมอย่างต่อเนื่องหรืออย่างสม่ำเสมอ อาจจะทำให้การดำเนินงานไม่ได้ผลตามแผนที่กำหนดไว้ (เอกชัย กี่สุขพันธ์ 2530: 6) สำหรับแผนการสอนซ่อมเสริมของมหาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ส่วนมากจะนัดหมายนักเรียนมาสอนเป็นพิเศษมากกว่าวิธีอื่น ๆ (กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 2526: 66) สอดคล้องกับข้อมูลของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดสอนซ่อมเสริม โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กจัดไว้เหมาะสมปานกลาง โรงเรียนขนาดกลางจัดไว้เหมาะสมมาก

ด้านการปรับปรุงและแก้ไขเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการปรับปรุงแก้ไข วิธีที่ใช้ปฏิบัติคือ การดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานหรือโครงการมาปรับปรุง การนำผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญที่พบในงานวิจัยและโรงเรียนยังปฏิบัติอยู่น้อย คือส่งนักเรียนไปฝึกงานในแหล่งวิทยาการ

สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ การนิเทศภายในของฝ่ายวิชาการ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารและฝ่ายวิชาการของโรงเรียนควรจะต้องแจ้งให้คณะครูภายในโรงเรียนได้ทราบ มีคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียนมีการวางแผนงานกันเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การติดตามและปรับปรุงแก้ไขงานมีความชัดเจน ทีมงานที่รับผิดชอบก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดซึ่งตรงกับ ไพโรจน์ ตีรณนากุล (2527: 141) ได้ระบุในเรื่องวิธีสอนวิชาทฤษฎี ส่วนที่เกี่ยวกับการบันทึกภายหลังจากการสอนผ่านไป แล้ว โดยกล่าวถึงผลการสอนเนื้อหาวิชาทั้งหมดว่า สอนทึ่มหรือไม่ทึ่มอย่างไร วิธีสอน อุปกรณ์ช่วยสอนต่าง ๆ ใช้ได้ดีหรือไม่ การเปลี่ยนแปลงอย่างไร เวลาที่กำหนดไว้แต่ละระยะ พอเหมาะหรือไม่ และผลการเรียนของนักเรียนนักศึกษาเป็นอย่างไร สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ปกครอง นักเรียนที่มีเจตคติก่อนการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นของโรงเรียน เมื่อนักเรียนได้รับประสบการณ์เทคโนโลยีใหม่ ๆ แล้วจะนำมาใช้และปรับปรุงงานอาชีพของผู้ปกครองที่ทำอยู่ ซึ่งผู้ปกครองของนักเรียนทุกขนาดเห็นด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับจุดเน้นและความเชื่อของกรมสามัญศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนได้นำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้นและให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นักเรียนทุกคนจะต้องสามารถตอบได้ว่า ตนได้นำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างน้อย 1 อย่าง (กรมสามัญศึกษา 2532: ไม้ระบุหน้า)

8. ปัญหาการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น

ปัญหาด้านการวางแผน งานวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละหมวดวิชา การจัดสรรงบประมาณแต่ละหมวดวิชาอาชีพ สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาอาชีพอิสระในโรงเรียนมัธยมศึกษาาระดับตำบล พบว่าโรงเรียนยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ แหล่งค้นคว้าทางวิชาการและปัญหาที่เกิดจากการประกอบอาชีพอิสระคือปัญหาขาดเงินทุน (เลขฎาแย้งประเสริฐ 2524: ๗-๘) และยังสอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การใช้หลักสูตรวิชาอาชีพเพิ่มเติมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทภาคเหนือ พบว่าวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกงานมีไม่เพียงพอ นักเรียนฝึกงานมาก ไม่มีเงินและไม่สามารรถจัดหาวัสดุฝึกงานมาเรียนภาคปฏิบัติ (กิตติยา ตาระะส่วรสดี . 2528: ๘-๙)

ปัญหาด้านการปฏิบัติ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การส่งนักเรียนไปฝึกงานในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ การเชิญวิทยากรท้องถิ่นหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชำนาญการในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานภาพของการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ การใช้แหล่งวิทยาการและสถานประกอบการ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่า ผู้ปกครองและนักเรียนไม่สนใจที่จะเลือกเรียนวิชาอาชีพ ขาดสถานที่ เครื่องมือและวัสดุที่ใช้ในการสอน สถานฝึกงานยังรับนักเรียนได้จำกัด เจ้าของสถานฝึกอาชีพไม่มีเวลาที่จะสอนหรือดูแลนักเรียน (ส่งบ สัปดาห์ 2524: 22-26) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การใช้หลักสูตรวิชาอาชีพเพิ่มเติมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทภาคเหนือ พบว่า ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยไม่ใช้สถานฝึกงานอาชีพ ไม่นำนักเรียนไปดูงานเกี่ยวกับวิชาอาชีพท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การประเมินกระบวนการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า การเปิดสอนวิชาอาชีพขาดแหล่งวิทยาการท้องถิ่น (กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 2529: ค-ง) สอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า เรื่องที่โรงเรียนไม่ค่อยได้ปฏิบัติ คือ การส่งนักเรียนออกฝึกงานในสถานประกอบการหรือสถานประกอบอาชีพอิสระ (กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 2530: 166-176)

ปัญหาด้านการติดตามผล จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การจัดทำแผนการสอนในรายวิชาอาชีพท้องถิ่น การสรุปผลการส่งนักเรียนไปฝึกงานในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ ตามความคิดเห็นของผู้วิจัย เกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนรายวิชาอาชีพท้องถิ่นเป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้บรรลุจุดหมาย โดยธรรมชาติแล้วครูที่สอนวิชาอาชีพมักจะขาดความสามารถที่จะเขียนแผนการสอนหรือใบช่วยสอน เนื่องจากไม่ชอบการเขียนเหมือนกับคนส่วนมาก การเขียนแผนการสอนหรือใบช่วยสอนนั้นจะต้องอาศัยการฝึกอบรม ประสบการณ์ และความมานะพยายามทั้งเป็นการนำเอาหลักไวยากรณ์และการแต่งความ ซึ่งดูประหนึ่งจะเป็นเรื่องนามธรรมมาใช้ในการปฏิบัติจริง (ศรีนวล โกลมวานิช ผู้แปล 2527: 264) สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา 10 พบว่า ครูผู้สอนไม่เข้าใจเนื้อหาสาระที่ระบุไว้ในจุลสารประกอบ

การเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่นและขอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรส่งสื่อการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นให้ล่วงหน้าก่อนเวลาสอนของครู และส่งให้ครบถ้วนทุกรายวิชา (พริ้มเพรา คงธนะ 2526: ง-ข) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบ เรื่องการใช้สื่อการเรียนการสอนสมควรติดตามผลอย่างใกล้ชิด เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาสื่อวิชาอาชีพท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกลุ่มโรงเรียน ศึกษานิเทศก์จังหวัดและเขตการศึกษา

ปัญหาด้านการปรับปรุงแก้ไข จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น การวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น การจัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น สอดคล้องกับการรายงานผลและการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนนาบัววิทยา จังหวัดพิษณุโลก ได้รายงานผลการปฏิบัติของโรงเรียนโดยการรายงานผลการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงานและหรือผู้รับบริการทราบ การรายงานการดำเนินงานให้หน่วยเหนือทราบ 1) การรายงานปัญหาอุปสรรคเร่งด่วน และการรายงานตามระเบียบคำสั่ง ซึ่งเป็นการรายงานตามปกติ ซึ่งถูกต้องและตรงเวลา (กรมสามัญศึกษา 2531: 26) สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า การปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนสำคัญ เมื่อพิจารณาในเชิงระบบตามวงจรเดมมิ่ง จะเป็นตัวตัดสินกิจกรรมการสอนที่มีคุณค่าเพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติครั้งต่อไป หรือควรส่งเสริมแต่งให้ตรงจุดประสงค์ รวมทั้งการตัดสินใจทิ้งไปเมื่อเห็นว่าไม่เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

9. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการเตรียมการ วิธีที่ใช้เตรียมการคือ การจัดเตรียมวัสดุฝึกงาน วัสดุหลักสูตรให้เหมาะสมและเพียงพอกับกลุ่มนักเรียน การใช้แผนการสอน คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้ และหนังสืออ่านประกอบ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง สภาพการเรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า อุปกรณ์การสอนเหมาะสมกับจุดประสงค์กับเรื่องที่ครูวิชาอาชีพสอน และมีการเตรียมการสอนจากแผนการเรียน เตรียมจากคู่มือครู และหนังสือเรียนมากกว่าวิธีอื่น (กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 2526: 67) ยังมีข้อมูลของนักเรียนที่โรงเรียนจัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์เพียงพอ มีวัสดุฝึกงาน

เพียงพอ มีเอกสารใบงาน ใบความรู้ ใ้ให้นักเรียนค้นคว้าและใช้ใบงานในการฝึกปฏิบัติงาน
 ในโรงเรียนทุกขนาดจัดได้เหมาะสมปานกลาง ส่วนการจัดให้นักเรียนมีโอกาสฝึกงานนอก
 โรงเรียน ตามสภาพที่เป็นจริงโรงเรียนได้จัดได้เหมาะสมน้อย ในขณะที่ความต้องการของ
 นักเรียนมีความต้องการมาก

ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียน
 ทุกขนาดส่วนใหญ่มีการปฏิบัติวิธีที่ใช้ปฏิบัติ คือ การใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์-เพื่อการสำธิต
 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับกรมวิขาการได้ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกใช้
 สื่อการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ ต้องคำนึงถึงสื่อการเรียนที่จะนำไปใช้นั้น ให้ข้อเท็จจริง
 อย่างถูกต้อง คำนึงถึงคุณค่าในการเรียนรู้ (กรมวิขาการ 2521: 8) ควรใช้สื่อการเรียน
 การสอนให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ สื่อการสอนจะต้องเหมาะสมกับรูปแบบของการสอนและ
 กลุ่มกิจกรรม (สันหัต ภิบาลลู่ช 2524: 58) และอุปกรณ์ช่วยสอนต้องใช้เพื่อความมุ่งหมาย
 ทางการสอนโดยเฉพาะไม่ใช่ใช้เพื่อถ่วงเวลาให้หมดชั่วโมงไป หรือเพื่อความบันเทิงของนักเรียน
 จะต้องมีแก่นสารหรือเรื่องที่น่าเป็นที่น่าสนใจ รายละเอียดที่ไม่จำเป็นทั้งหลายขจัดไปเสีย เพราะ
 รายละเอียดนั้นนอกจากไม่คุ้มค่าแล้วยังทำให้สับสนอีก (กรมวิขาการ 2527: 213) และไม่
 สอดคล้องกับข้อมูลของนักเรียนในการจัดให้มีเอกสาร ใบงาน ใบความรู้ใ้ให้นักเรียนค้นคว้า
 การใช้ใบงานในการฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ยังจัดได้เหมาะสมน้อย ในขณะที่โรงเรียน
 ขนาดเล็กและขนาดกลางจัดได้เหมาะสมปานกลาง การจัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับ
 ฝึกงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ก็จัดได้เหมาะสมปานกลาง ทั้ง ๆ ที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ
 ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก
 ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรจะพิจารณาปรับปรุงระบบงานของฝ่ายที่รับผิดชอบสามารถแก้ไขปัญหา
 ไปได้ พยายามนำระบบมาใช้ในการปฏิบัติงาน มีการจัดประชุมปฏิบัติการภายในหมวดวิชาเพื่อผลิต
 สื่อการเรียนการสอนซึ่งมีน้อยอยู่แล้วให้เพียงพอ

ด้านการติดตามผลและปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน จาก
 การวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการติดตามผล วิธีที่ใช้ติดตามผลคือ การติดตามผล
 การใช้แผนการสอน ใบงาน ใบความรู้ เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต การนำปัญหาและอุปสรรค
 ในการใช้สื่อการเรียนการสอนมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเตรียมการครั้งต่อไป สอดคล้องกับคู่มือการ

สอนอุตสาหกรรมศึกษาได้กล่าวถึงการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้ทราบถึงอุปกรณ์
 วัสดุศึกษาที่ดีควรทำให้เหมือนการปฏิบัติงานเทคนิคที่ยอมรับกันในแขนงวิชานั้น ๆ ครูที่มี
 ประสิทธิภาพต้องปรับปรุงวิชาที่สอนให้ควบคู่กันไปกับการปรับปรุงทางเทคนิคอยู่ตลอดเวลา
 (มานิตา อุชชิน และคณะ ผู้แปล 2527: 213) สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพ
 ของการมัธยมศึกษา (ฉบับสรุป) พบว่าได้กำหนดมาตรการที่สนับสนุนให้ดำเนินการต่อไป เพื่อ
 เร่งรัดการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษาให้สูงขึ้น และทัดเทียมกันด้วยการ
 เพิ่มขีดความสามารถของโรงเรียนมัธยมศึกษาในการผลิตสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
 โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น สามารถจัดเก็บบำรุงรักษาเครื่องมืออุปกรณ์ครุภัณฑ์ให้มี
 ประสิทธิภาพใช้การได้อยู่ และควรระมัดระวังการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้วย (สำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2531: 28) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การติดตามและปรับปรุงแก้ไข
 สื่อการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาข้อมูลของนักเรียนด้วยแล้วจะเห็นว่า การวางแผนการใช้
 สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งการใช้สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนทุกขนาดยังมีการปฏิบัติงาน
 ไม่ได้มีความสามารถจะต้องจัดให้มีกรรมการโดยครู-อาจารย์ทุกคนมีส่วนร่วม มีการปรึกษาหารือ
 กันจึงจะทำให้การใช้สื่อการเรียนการสอนทางวิชาอาชีพท้องถิ่นมีผลถึงนักเรียนมากที่สุด

10. ปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น

ปัญหาด้านการวางแผน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหา
 ในเรื่อง ขาดแผนการสอน คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้ หนังสืออ่านประกอบ เครื่องมือและอุปกรณ์
 ไม่เพียงพอกับกลุ่มนักเรียน สอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
 เกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 10 พบว่า
 โรงเรียนจะมีปัญหามากเมื่อไม่ได้รับสื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น หรือได้รับล่าช้าหรือไม่ครบถ้วน
 หรือไม่เพียงพอกับความต้องการ (พริ้มเพรา คงระนะ 2526: ง-ข) สอดคล้องกับรายงาน
 วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการส่งนักเรียนออกไปฝึกงาน
 นอกสถานที่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่า ขาดสถานที่ฝึกงาน ขาดวัสดุ
 อุปกรณ์ (อุษา เหมตะศิลป์ 2524: 18-21)

ปัญหาด้านการปฏิบัติ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาใน
 เรื่อง เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ที่กรมสามัญศึกษาจัดให้มีสภาพชำรุด ใบงาน ใบความรู้ มีน้อยไม่
 ครบทุกรายวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การใช้หลักสูตรวิชาอาชีพ
 เพิ่มเติมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทภาคเหนือ พบว่า วัสดุอุปกรณ์

ในการฝึกงานมีไม่เพียงพอ เอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ ขาดบุคลากรที่มีความเข้าใจในการผลิตเอกสาร (กิตติยา ตาระสวัสดิ์ 2528: ง-จ) ยังสอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพตาม หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ สถานที่ใช้สอนและฝึกงานคับแคบ (นิรมล ธรรมอำพนวาลย์ 2530: 193)

ปัญหาด้านการติดตามผล จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การติดตามผลการใช้แผนการสอน คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้ การติดตามผลการใช้ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ประกอบโรงฝึกงาน สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาในระดับมากในด้านสื่อการเรียนการสอน (สุวิทย์ ชี้อตตรง 2527: ง-จ) รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกงานมีไม่เพียงพอ ไม่สามารถจัดหาวัสดุ ฝึกงานมาเรียนภาคปฏิบัติ (กิตติยา ตาระสวัสดิ์ 2528: ง-จ) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การติดตามผล การใช้แผนการสอน ควรมีการวางแผนให้รัดกุมโดยมีคณะกรรมการทางด้านวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบ อีกทั้งมีการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในขั้นการให้ข้อมูลป้อนกลับจะต้องช่วยกัน เพราะ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะให้การดำเนินงานด้านนี้ไม่เกิดปัญหาอุปสรรค

ปัญหาด้านการปรับปรุงแก้ไข จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่ มีปัญหาในเรื่อง การวิเคราะห์ การใช้แผนการสอน คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้ ภายหลังจากการสอน สิ้นสุด รายงานสรุปผลการใช้แผนการสอน คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้ สอดคล้องกับการวิเคราะห์ การใช้แผนการสอน คู่มือครู ใบงาน ใบความรู้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูผู้สอน เพราะครูที่สามารถ วิเคราะห์งานของตนได้มักจะเป็นคนที่ดำเนินการสอนด้วยความมีระบบและมีระเบียบ ครูเหล่านี้ มีความสามารถที่จะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในอาชีพและความสำเร็จของตนเองและนักเรียน (ศรีนวล โกมลวนิช, ผู้แปล 2527: 6) ในการวิเคราะห์ของครูเองจะทำให้พบข้อบกพร่อง สิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ ซึ่งพบด้วยตัวเองจึงเป็นหนทางในการที่จะปรับปรุงแก้ไขงานได้ตรง จุดประสงค์มากกว่าที่จะให้ผู้อื่นมาช่วยชี้แนะหรือแก้ไข

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสภาพ การจัดด้านการวางแผนของโรงเรียนทุกขนาดยังขาดข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในชุมชน ในรัศมี ที่โรงเรียนตั้งอยู่ไม่เกิน 5 กิโลเมตร มาคิดวางแผนงานด้านอาชีพของโรงเรียน โดยเฉพาะ บทบาทของโรงเรียนซึ่งมีหน้าที่ด้านบริการชุมชนด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน สอดคล้อง กับรายงานวิจัยเรื่อง รายงานการประเมินผลโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาพัฒนาชนบท (มพช.1) พบว่า กิจกรรมของโรงเรียนที่ชุมชนเห็นว่ามีประโยชน์และอยากให้จัดทำปริมาณเพิ่มมากขึ้น คือ กิจกรรมด้านความรู้ทั่วไปและอาชีพ ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ตามหลักวิชาการ การเพาะปลูก การ ผลิตประกอบอาชีพพระยะสั้น การส่งเสริมอาชีพการเกษตร กิจกรรมด้านบริการข่าวสาร กิจกรรม ลွှสภาพอนามัยและพัฒนาการสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529: 101) รวมทั้งข้อมูลของผู้ปกครองนักเรียนในเรื่องข่าวสารและเอกสารในโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้ปกครองได้รับข่าวสารจากรนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ในโรงเรียนขนาดกลางผู้ปกครอง ได้รับจากเกษตรตำบล โรงเรียนขนาดเล็กได้รับจากกองทุนส่งเสริม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เองกลับมีข้อมูลน้อยมากในเรื่องนี้ สำหรับการได้รับความช่วยเหลือและการไปขอความช่วยเหลือ ผู้ปกครองไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านและเกษตรกรอำเภอ จึงเป็นข้อคิดว่าบทบาทของ โรงเรียนมัศึกษาน่าจะคิดยุทธวิธีที่จะเข้าไปช่วยเหลือชุมชนตามบทบาทของตนเองได้อย่างไร

11. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน จากกา รวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการวางแผนวิธีที่ใช้วางแผนคือ การกำหนดขั้นตอน ประเมินผลการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น การเตรียมเอกสาร คู่มือการประเมินผล เอกสารหลักสูตร และแนวการใช้หลักสูตร สอดคล้องกับแนวทางเกี่ยวกับการวัดผลวิชาการงาน อาชีพ ด้วยการวิเคราะห์หาตัวชี้ เพื่อทราบว่าการวัดผลทางด้านใดบ้าง โดยนำจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมาวิเคราะห์ มีการวิเคราะห์ตัวชี้แต่ละตัวออกเป็นข้อย่อย ๆ เพื่อสะดวก ในการวัดผลแต่ละข้อย่อย และกำหนดแนวทางในการวัดผลในแต่ละตัวชี้หรือแต่ละข้อย่อย (ปรัชญา ชาติมาลากร 2524: 56)

ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน จากกา รวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ วิธีที่ใช้ปฏิบัติคือ การประเมินผลภายหลังการเรียน การสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น การประเมินผลระหว่างการเรียนการสอนวิชาอาชีพ สอดคล้องกับ

รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินกระบวนการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า การประเมินผลการเรียนการสอนจะมีการประเมินผลบางรายวิชาเท่านั้น มีการประเมินผลระหว่างเรียน 1-2 ครั้งต่อภาคเรียน (กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 2530: 180-182) การประเมินผลภายหลังการเรียน การสอนวิชาอาชีพ จากงานวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีการประเมินผลงานภาคปฏิบัติ ซึ่งประเมินจากผลงานที่นักเรียนปฏิบัติได้นั้นเอง (นิรมล ธรรมอำพนวายุสุข 2530: 203) สอดคล้องกับข้อมูลของนักเรียน จัดให้มีการวัดผลหลายวิธี และ ประเมินผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนทุกขนาดยังจัดได้เหมาะสมปานกลางในขณะ ที่ ความต้องการของนักเรียนมีความต้องการมาก

ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน การสอน จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข วิธีที่ใช้ ปฏิบัติคือ การปรับปรุงแก้ไขการเตรียมการ การดำเนินการภายหลังการประเมินผลการเรียน การสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น การนำผลการปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการครั้งต่อไป สอดคล้องกับรายงานวิจัย เรื่องประสิทธิภาพของ การมัธยมศึกษา พบว่า ได้กำหนดมาตรการที่สนับสนุนให้ดำเนินการปรับปรุงระบบการวัดผล การ ติดตามและการประเมินผลการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยเร่งพัฒนาศึกษานิเทศก์ และจัดให้มีการนิเทศภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอทั้งในท้องถิ่นที่ห่างไกล โดยเฉพาะ กลุ่มวิชาการงานอาชีพ ปรับปรุงกระบวนการประเมินผลการเรียนให้เอื้อต่อการสำรวจความถนัด และความสนใจของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2531: 26-28)

12. ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น

ปัญหาด้านการวางแผน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาใน เรื่อง การสร้างข้อสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละรายวิชา สอดคล้องกับรายงานวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 10 พบว่า ครูไม่สามารถประเมินผลตามที่เสนอแนะไว้ใน คู่มือการสอน ไม่ทราบว่า การประเมินเรื่องใดก่อนหลัง ไม่เข้าใจเนื้อหาสาระที่ระบุไว้ในจุดสำ

ประกอบการเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น ในเรื่องขาดแคลนอุปกรณ์เกี่ยวกับการสอนนอกเหนือจาก การสังเกตและตรวจงาน (พริ้มเพรา คงธนะ 2526: ง-ข) จะมีผลกระทบไปถึงการสร้าง ข้อสอบตามจุดประสงค์ ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ในการจัดทำข้อสอบดังกล่าวผ่านทาง กลุ่มโรงเรียน ให้เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละจังหวัดหรือเขตการศึกษา มีการบรรจุงานเข้าไว้ในแผนงานอย่างชัดเจน จะทำให้สะดวกในการที่จะปฏิบัติงานต่อ ๆ มา

ปัญหาด้านการปฏิบัติ จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การวิเคราะห์ข้อสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน การประเมินผล ก่อนการเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น การประเมินผลภายหลังการเรียนการสอน สอดคล้องกับรายงานวิจัย เรื่องสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง พบว่า มีปัญหาการเรียนการสอนวิชาอาชีพด้านการวัด และประเมินผล (สุวิทย์ ชี้อตอง 2527: ง-จ) สำหรับผู้บริหารและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา กรมส่งเสริมศึกษา ได้ให้ความเห็นว่า การวัดผลการเรียน วิชาอาชีพในสถานประกอบการ ให้ผู้เกี่ยวข้องประเมินตลอดเวลาที่นักเรียนอยู่ด้วย จัดให้ครบ ทั้ง 3 ด้านคือ ทักษะพิสัย ทักษะนิสัย และจิตพิสัย การวัดผลวิชาอาชีพครูผู้สอนเป็นผู้กำหนด วัตถุประสงค์ที่จะวัดในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (กรมส่งเสริมศึกษา 2531: 51) ส่วนการวัด ผลภาคปฏิบัติควรใช้วิธีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติ ใช้แบบรายงานผลการปฏิบัติ ให้คะแนน จากการทำงานและผลงานที่ทำที่บ้าน ให้ครูฝึก (สถานฝึกงาน) เป็นผู้ให้คะแนน และส่งผลงานให้ ดูหรือสำเนาวิธีการให้ดูที่โรงเรียน (อาคม สันทสุนทร 2531: 35)

ปัญหาด้านการติดตามผล จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหา ในเรื่องไม่ได้จัดทำโครงการติดตามผลการประเมินผลการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น ไว้ในแผนงาน การตรวจดูการทำรายงานสรุปดำเนินการเตรียมการ การดำเนินการ ภายหลังการ ประเมินผลการเรียนการสอน การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานสร้างข้อสอบวิชาอาชีพท้องถิ่น สอดคล้อง กับผลสรุปของผู้บริหารและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนทั้งระบบโรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้สรุปผลการไปนิเทศและ ประเมินผลงานของนักเรียน โรงเรียนต้องจัดทำแบบฟอร์ม มีการประสานงานและแผนปฏิบัติงาน ชัดเจน กำหนดเป็นปฏิทินปฏิบัติงานและผู้รับผิดชอบ รายงานสรุป มีการปรึกษาหารือกันตามแผน ทุกครั้ง (กรมส่งเสริมศึกษา 2531: 50)

ปัญหาด้านการปรับปรุงแก้ไข จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มี
 ปัญหาเรื่อง การนำข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในด้านการประเมินผลการเรียนการสอนมา
 ปรับปรุงแก้ไข การวิเคราะห์ข้อสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา สอดคล้องกับ
 รายงานวิจัยเรื่องปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา
 ตอนปลาย พบว่า ครูไม่มีเวลาล้างข้อสอบและตรวจให้คะแนนไม่เข้าใจหลักการวิเคราะห์ข้อสอบ
 ดีพอ (ปองจิต อ่อนเฒ่า 2522: 87-88) และ รัตนา อัจฉริยากร (2530: 191) ได้ให้
 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อสอบ จากการสัมภาษณ์หัวหน้างานวัดผลพบว่ามีบาง
 โรงเรียนที่ไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ ดังนั้นครูวัดผลควรสนับสนุนให้คำแนะนำและช่วยเหลือครู-
 อาจารย์ประจำวิชาให้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบด้วย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องปัญหา
 การวัดและประเมินผล ถ้าผู้บริหารและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการได้เอาใจใส่และให้การสนับสนุนแก่
 ทีมงานวัดผลของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องคงจะขจัดปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
 เพราะผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจสั่งการในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคลากรภายในโรงเรียน
 โดยอาศัยทักษะการบริหารทางด้านวิชาการบุคลากรเป็นสำคัญ

13. ด้านการประเมินผลโครงการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียน
 ทุกขนาดส่วนใหญ่มีการวางแผน วิธีที่ใช้วางแผนคือ การกำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินผลโครงการ
 วิชาอาชีพท้องถิ่น การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผลโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่น สอดคล้อง
 กับรายงานวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ พบว่า ในการกำหนด
 วัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการอบรม จะต้องเริ่มด้วยนักประเมินผลระบุให้ได้ว่าใครบ้าง
 หรือองค์การใดบ้างที่มีความสำคัญต่อโครงการอบรมและบุคคลเหล่านั้นจะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับ
 โครงการนี้ในแง่ใด พร้อมทั้งการตัดสินใจนี้ต้องการข้อมูลจากผลการประเมินอะไรบ้าง จาก
 คำตอบเหล่านี้นักประเมินผลก็ประมวลเขียนเป็นวัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการอบรมได้
 อย่างเหมาะสม (สภกษณา บรรพกาญจน์ 2523: 13) และในการเขียนโครงการเพื่อประเมิน
 โครงการ : หลักการและตัวอย่าง เป็นความสำคัญของการประเมิน ในรูปแบบของการประเมิน
 ส่วนของ วัตถุประสงค์ของการประเมิน จะทำให้ทราบผลที่ได้จากการประเมินมีอะไรบ้าง ลูกค้ำ
 ของการประเมินมีใครบ้างและวัตถุประสงค์ สิ่งทำให้ทราบว่าประเมินเพื่ออะไร (สมหวัง

พิธียานุวัตน์ 2528: 253-255) สำหรับผู้รับผิดชอบการประเมินผลโครงการอยู่ที่ผู้บริหารโครงการอบรมโดยจะมีแผนงานสำหรับประเมินผลและติดตามผลการอบรมไว้อย่างแน่นอน แต่ไม่ใช่ให้นักประเมินผล เพราะนักประเมินผลเป็นเพียงผู้ให้สารสนเทศเท่านั้น การตัดสินใจไม่ใช่หน้าที่ของนักประเมินผล นักประเมินผลต้องตระหนักในหน้าที่และบทบาทของตนอยู่เสมอความขัดแย้งระหว่างนักประเมินผลและผู้บริหารจะหมดสิ้นไป

ด้านปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ วิธีที่ใช้ปฏิบัติคือ การประเมินผลตามผลสำเร็จตามจุดประสงค์ของโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่น การประเมินผลแผนและโครงการปฏิบัติงานการตัดวิชาอาชีพท้องถิ่น สอดคล้องกับโครงการนิเทศการศึกษาและประเมินผลการอบรมครู โรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท 2 (มพช.) พ.ศ. 2529 พบว่า จุดประสงค์ของโครงการเพื่อนิเทศการศึกษาและการประเมินผลการปฏิบัติงานผลการอบรมครูที่ผ่านการอบรม สำหรับเป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้แก่ครูที่รับผิดชอบได้ใช้ความรู้ที่ได้รับการอบรมไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากสรุปผลการนิเทศการศึกษาและประเมินผลการปฏิบัติงานของครู เกษตรกรรม คหกรรม และช่างในบ้าน โดยมีเกณฑ์ 4 เกณฑ์เป็นมาตรฐานในการประเมินตามจุดประสงค์ตามที่กำหนด มีเป้าหมายในการนิเทศโรงเรียน มพช. 1 และ มพช. 2 จำนวน 522 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 ครั้ง โดยใช้งบประมาณ 350,000 บาท เฉลี่ยโรงเรียนละ 600 บาทต่อ 2 ครั้ง จากการปฏิบัติงานได้ออกนิเทศครั้งแรกเดือนมกราคม รวม 304 โรงเรียน (ร้อยละ 54) ในเดือนกรกฎาคมได้ 242 โรงเรียน (ร้อยละ 47) มีโรงเรียนที่ได้รับการนิเทศ 2 ครั้ง จำนวน 156 โรงเรียน (ร้อยละ 30) ของเป้าหมาย (กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ ม.ป.ท.: 4, 99, 101)

ด้านการตรวจสอบติดตามผลและปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีการตรวจสอบติดตาม วิธีที่ใช้ปฏิบัติคือ การตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่น การตรวจสอบวัตถุประสงค์ การประเมินผลโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่น สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง รายงานการประเมินผลโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท กลุ่มที่ 1 (มพช. 1) พบว่า โครงการประเมินผลมีการกำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกข้อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529:

3-14, บทคัดย่อ) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สลักขณา บรรพกาญจน์ (2523: 96) พบว่า ภายหลังจากการอบรมแล้วคำร้อยละสูงขึ้นกว่ารุ่นก่อน ๆ แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ของโครงการอบรม ครูทำให้ครูมีความรู้ความสามารถสูงขึ้นสัมพันธ์กับเจตนาธรรมของโครงการที่จะลดจำนวนครูประจำการ ที่ไม่มีวุฒิให้น้อยลง และหมดไปในที่สุด

14. ปัญหาด้านการประเมินผลโครงการศตวรรษอาอาชีพท้องถิ่น

ปัญหาด้านการวางแผน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการเตรียมเครื่องมือในการประเมินผลโครงการอาอาชีพ โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการเตรียมผู้รับผิดชอบการประเมินผลโครงการอาอาชีพ ท้องถิ่น สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ พบว่า โครงการวางแผนการดำเนินการ มีการวางแผนดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ กล่าวคือ มีการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนที่การอบรมจะเริ่มมีการ ประชุมนิเทศครูประจำการที่เข้ารับการอบรมเพื่อทราบแนวทางในการปฏิบัติตัวในการเรียน การมีมนุษยสัมพันธ์ มีการวางแผนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยการพาครูประจำการไปทัศนศึกษา นอกสถานที่ (สลักขณา บรรพกาญจน์ 2523: 92-93) เพราะถ้าไม่มีการวางแผนการประเมิน อย่างเต็มขั้นมักจะทำให้ผลการประเมินมีความเป็นอัตนัย (subjectivity) สูง ผลการประเมิน จะไม่ถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง ดังนั้นการประเมินผลโครงการจะต้องเริ่มก่อนหรือพร้อมกับการ มีโครงการนั้นเลย การวางแผนและดำเนินการโครงการ และการวางแผนการประเมินจะต้อง เป็นสิ่งที่ทำควบคู่กันไป ในทัศนะของนักประเมินผลกลับเห็นว่า การวางแผนและดำเนินการ เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2523: 24)

ปัญหาด้านการปฏิบัติ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง ไม่มีเครื่องมือเพื่อใช้สำหรับประเมินผลโครงการ การทำแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ ประเมินผลโครงการ สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การประเมินโครงการฝึกอบรม ในประเทศไทย พบว่า นักประเมินโครงการอบรมมีปัญหาในระดับมากในข้อที่ว่า ขาดความรู้ในการสร้างแบบวัดที่ทันสมัยและคุณค่า และขาดความรู้ในการสร้างแบบวัดพฤติกรรมการทำงาน ขาดแบบประเมินที่มีประสิทธิภาพในหน่วยงานของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ ส่วนเอกชน ขาดความรู้ในการออกแบบใบประเมินที่สามารถจะวัดได้ละเอียดและตรงกับเรื่องที่จะวัด (ประอร สุนทรวิภาต 2526: 75-80)

ปัญหาด้านการติดตามผล จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการประเมินผลขั้นตอนการปฏิบัติงานของโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่นของโรงเรียน การตรวจสอบจากฝ่ายแผนงานของโรงเรียนในเรื่องการประเมินผลก่อนเริ่มโครงการ ระหว่างดำเนินการและหลังการดำเนินการของโครงการ สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการประชุมสัมมนาผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม เพื่อการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทย พบว่า ในระหว่างการประชุมสัมมนาผู้แทนกลุ่มย่อยมีผู้เข้ากลุ่มมาก บางคนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น จากการประเมินโดยการสังเกตพบว่า น่าจะเนื่องมาจากการวางแผนในการกำหนดเวลาในการประชุมกลุ่มไม่ได้คำนึงถึงเนื้อหาสาระของแต่ละหัวข้อที่สัมมนา จะต้องมีการวิเคราะห์ห้หลักสูตร แล้วกำหนดกิจกรรมของแต่ละเนื้อหาของหลักสูตรให้สัมพันธ์กัน (วชิระน้ำเพชร 2525: 163-165) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการประเมินผลงานทุกขั้นตอนของกิจกรรมจะต้องมีการวางแผนงานให้ละเอียดและชัดเจนปัญหาต่าง ๆ จะเกิดขึ้นน้อยจนเกือบไม่มี

ปัญหาด้านการปรับปรุงแก้ไข จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกขนาดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การปรับปรุงผลสำเร็จจากการประเมินผลโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่นมากำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติครั้งต่อไป การปรับปรุงการทำรายงานสรุปผลการประเมินผลโครงการวิชาอาชีพท้องถิ่น สอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การประเมินโครงการฝึกอบรมในประเทศไทย พบว่าในเรื่องการนำผลการประเมินโครงการไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงนโยบาย และแผนงานโครงการฝึกอบรม การปรับปรุงด้านการประชาสัมพันธ์ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม การปรับปรุงกิจกรรมวิธีการฝึกอบรม อุปกรณ์ในการฝึกอบรมและช่วยให้ทราบถึงความจำเป็นของการฝึกอบรมที่จะมีต่อไป (ประอร สุนทรวิภาต 2526: 66-69) เพราะความสัมพันธ์ของการดำเนินงานตามโครงการ 3 ส่วน คือ วางแผนโครงการก่อน จากนั้นจึงดำเนินงานตามแผนแล้วจึงประเมินผลโครงการ (บางส่วนบางตอน) ผลที่ได้จะเป็นข้อมูลป้อนกลับ เพื่อปรับปรุงแผนโครงการอีกทีหนึ่ง ซึ่งเมื่อปรับปรุงแล้วก็จะดำเนินงานตามแผนที่ปรับปรุงใหม่อีก ประเมินผลอีกปรับปรุงแผนใหม่อีก จนกระทั่งมีหลักฐานยืนยันว่าวิธีการตามแผนงานดังที่ปรับปรุงใหม่ทำให้โครงการบรรลุเป้าหมาย (ติเรก ศรัลสุโข 2528: 67)

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนราธิวาส ต้องประสบกับปัญหาหลายประการทำให้โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้ตามบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนในเรื่อง การล่อนักเรียน การล่อนประชาชน และการบริการชุมชน โดยมีหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งยังมีองค์ประกอบทางด้านการเมือง การเศรษฐกิจ และทางสังคมช่วยเป็นกรอบในการปฏิบัติงาน มีกรมสามัญศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงศึกษาธิการอีกหลาย ๆ กรมกองที่จะช่วยพัฒนาโรงเรียน สำหรับโรงเรียนเองควรละร่วมมือกันปรับปรุงและแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยอาศัย

1. หน่วยงานระดับนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรดำเนินการสนับสนุนและประสานงานระหว่างกรม กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดวิชาอาชีพ เพื่อให้มีการประสานงานกันทุกระดับ มีการวางนโยบายและแผนงานร่วมกัน มุ่งให้การจัดการ เรื่องงานอาชีพของโรงเรียนในทุกสังกัดได้ประสานงานกันตามระดับความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาทุกระดับให้มีความชัดเจนมากที่สุด มีการใช้และถ่ายทอดทรัพยากร ร่วมกันในทุก ๆ ด้าน

1.2 กรมสามัญศึกษา ควรจะพิจารณาจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของโรงเรียน อันจะทำให้โรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีการจัดบุคลากรที่มีคุณวุฒิตรงตามวิชาอาชีพท้องถิ่นที่ทางโรงเรียนเปิดสอนให้เฉพาะโรงเรียนที่มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ วัสดุฝึกพร้อม เพียงขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในสาขาเฉพาะ

2. หน่วยงานระดับปฏิบัติ

2.1 สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ควรให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในแต่ละจังหวัดในด้านการนิเทศ การประสานงานเรื่องต่าง ๆ คอยเป็นตัวแทนกรมสามัญศึกษาในการชี้แจงนโยบายของกรมสามัญศึกษาไปสู่การปฏิบัติในระดับภูมิภาค การประเมินผล และติดตามผลการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่นของโรงเรียน

2.2 ศึกษานิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา ควรให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ตลอดจนเป็นที่ปรึกษางานในด้านวิชาการ การประชุม อบรม สัมมนาและการผลิตสื่อเกี่ยวกับวิชาอาชีพ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวการใช้หลักสูตร และเข้าไปเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้บริหารและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเมื่อมีโอกาส

2.3 กลุ่มโรงเรียน ควรให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การนิเทศติดตามผล การจัดประชุมสัมมนาและปฏิบัติการ การอบรม การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น การผลิตสื่อต่าง ๆ

2.4 โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนในการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีการประสานและร่วมมือกับชุมชน โดยให้โอกาสแก่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดวิชาอาชีพของชุมชนขึ้นภายในโรงเรียนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาลักษณะและปัญหาการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดต่าง ๆ หรือระดับเขตการศึกษาต่าง ๆ หรือในระดับภาคภูมิศาสตร์
2. ควรศึกษาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น
3. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและชุมชนในแต่ละแห่งที่โรงเรียนมัธยมศึกษาตั้งอยู่
4. ควรศึกษาวิธีการปฏิบัติการนโยบายและแผนงานของกรมสามัญศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพไปสู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา